

Uppsala läns genomförandestrategi för Landsbygdsprogrammet 2009-2013

Uppdaterad 2012-02-10

Genomförande strategi för Uppsala län 2009-2013.....	4
Nulägesbeskrivning.....	4
Omvärlden.....	5
Uppsala läns strategi - fokus och prioriteringar.....	7
Övergripande prioriteringar för hela Uppsala läns strateg.....	7
Hållbar miljö.....	8
Axel 1 Stärka jord- och skogsbrukets konkurrenskraft.....	8
Kompetensutveckling, information och kunskapsspridning som söks via Länsstyrelsen i Uppsala (åtgärd 111).....	8
Startstöd för unga jordbrukare (åtgärd 112).....	11
Modernisering av jordbruksföretag (åtgärd 121).....	11
Högre värde i jord- och skogsbruksprodukter – förädlingsstödet (åtgärd 123).....	13
Stöd till samarbete för att initiera nya produkter, processer och tekniker inom jordbruks- och livsmedelssektorn samt inom skogsbrukssektorn (åtgärd 124).....	13
Infrastruktur som är av betydelse för utveckling och anpassning av jord- och skogsbruket (åtgärd 125).....	14
Axel 2 Förbättra miljön och landskapet.....	14
Kompensationsbidraget.....	15
Natura 2000.....	15
Ersättningar för miljövänligt jordbruk.....	15
Vallodling för miljön och det öppna landskapet.....	15
Biologisk mångfald och kulturmiljövärden i betesmarker, slåtterängar och våtmarker.....	15
Värdefulla natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet.....	15
Utvald miljö.....	16
Traditionella husdjursraser.....	28
Minskade växtnärlingsförluster från jordbruksmark.....	29
Miljöskyddsåtgärder.....	29
Ekologiska produktionsformer.....	29
Bevara och utveckla skogens mångfald som söks via Skogsstyrelsen.....	29
Axel 3 Ökad diversifiering av landsbygdens näringsliv.....	33
Diversifiering till annan verksamhet än jordbruk (åtgärd 311).....	34
Affärsutveckling i mikroföretag (åtgärd 312).....	35
Främjande av turistnäringen (åtgärd 313).....	35
Grundläggande tjänster för ekonomi och befolkningen på landsbygden (åtgärd 321).....	36
Förnyelse och utveckling i byarna (åtgärd 322).....	38
Bevarande och uppgradering av natur- och kulturarvet på landsbygden (åtgärd 323).....	39
Åtgärder i form av utbildning och information (åtgärd 331).....	40
Kompetens- och informationsinsatser för förberedelse och genomförande av lokala utvecklingsstrategier (åtgärd 341).....	41
Axel 4 Lokal förankring, inflytande och samarbete - Leader Som nämndes ovan så har fyra Leader områden startats i Uppsala län.....	41

Samband mellan genomförandestrategi för landsbygdsprogrammet och andra närliggande regionala strategier och program	41
Samordning, förankringsprocess och partnerskap	42
Uppföljning och indikatorer	42
Budget och fördelning mellan axlar och åtgärder	43
Informationsåtgärder	44
Bilaga 1	45
SWOT-analys	45

Förteckning över åtgärds-koder

(111) Yrkesutbildning, informationsinsatser, bland annat spridning av vetenskaplig kunskap och innovativa metoder som riktar sig till personer verksamma inom jordbruks-, livsmedels- och skogssektorerna.	(227) Stöd för icke-produktiva investeringar – skogsbruk
(112) Startstöd för unga jordbrukare.	(312) Stöd för etablering och utveckling av mikroföretag.
(114) Anlitande av rådgivningstjänster inom jord- och skogsbruket.	(313) Främjande av turistverksamhet.
(121) Modernisering av jordbruksföretag.	(321) Grundläggande tjänster för ekonomin och befolkningen på landsbygden.
(123) Högre värde på jord- och skogsbruksprodukter.	(322) Förnyelse och utveckling av byarna.
(124) Samarbete om utveckling av nya produkter, nya processer och ny teknik inom jordbruks- och livsmedelssektorn.	(323) Bevarande och uppgradering av natur- och kulturarvet på landsbygden.
(125) Förbättring och utveckling av infrastruktur som är av betydelse för utveckling och anpassning inom jord- och skogsbruket.	(331) Utbildning och information avseende ekonomiska aktörer inom de områden som täcks av Axel 3.
(214) Stöd för miljövänligt jordbruk.	(341) Kompetensutvecklings- och informationsinsatser för förberedelse och genomförande av en lokal utvecklingsstrategi.
(216) Stöd för icke-produktiva investeringar – jordbruk.	(411) 411 Leader axel 1
(221) En första besökning av jordbruksmark.	(412) Leader axel 2
	(413) Leader axel 3
	(421) Leader samarbete
	(431) Leader drift

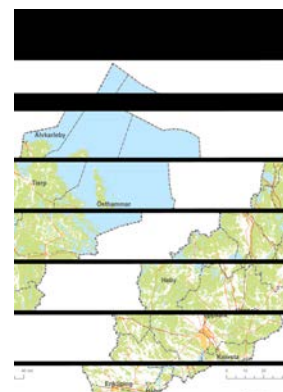
Genomförande strategi för Uppsala län 2009-2013

Nulägesbeskrivning

Uppsala län är ett storstadsnära landsbygdslän. Uppsala kommun har fler landsbygdsboende människor än något annat län i Sverige. Länets näst största kommun, Enköping, har en större andel landsbygdsboende än andra kommuner i riket av motsvarande storlek eller större.

Länet gränsar mot Stockholms, Södermanlands, Västmanlands samt Gävleborgs län. Dessutom delar Uppsala län en extremt kort landgräns med Finland, en liten ö kallad Märket. Residensstad är Uppsala, som samtidigt är ärkebiskopssäte i Uppsala ärkestift. Uppsala län har en djup och mångskiftande historia. Närheten till Sveriges huvudstad Stockholm och till Arlanda flygplats har också en stor betydelse för länet.

Uppsala län är ett av det snabbaste växande länet i riket med kraftig polarisering särskilt i Uppsala- och Mälardalen. Länet har två universiteter som framgångsrika med världen som sin marknad, en stor närmarknad och en omfattande offentlig sektor inbäddad i en rik kultur- och naturmiljö som skapar en god boendemiljö. De goda förutsättningarna i de centrala delarna av länet måste spridas ut och fördelas, så att välbefinnande och tillväxt når och stimulerar alla områden på landsbygden.

Definitionen av landsbygd i Uppsala län utgår från Glesbygdsverkets indelning. Till landsbygd hör glesbygd och tätortsnära landsbygd utanför tätorter med högst 3 000 invånare. Länsstyrelsen i Uppsala län vill dock kunna göra individuella bedömningar beroende på vilken typ av företag stödet gäller. Ett tätortsnära lantbruksföretag kan vara nog så viktigt att stötta då länets tätorter hela tiden växer och kommer närmare landsbygden. Ett företag som säljer produkter från lokala producenter inne i en tätort kan likaså gynna landsbygdsföretagandet i länet.

Länets landsbygd uppvisar stora variationer beträffande i stort sett alla de variabler som är av betydelse för en positiv utveckling. Detta gäller t.ex. bördighetsförhållanden, företagsstruktur, demografi, natur- och kulturmiljö, befolkningens utbildningsnivå, utbudet av arbetstillfällen (både avseende antal och ”bredd”) samt möjligheter till arbetspendling. Att förutsättningarna varierar gäller för både kvinnor och män.

Länet kan därför delas upp på följande sätt:

Den **norra länsdelen** utmärks av en stor andel av tätortsnära landsbygdsboende. Landskapet är småbrutet och till största delen präglat av skog och myrmark. Marken är mycket kalkrik och är därför lämplig för lantbruk där inte alltför riklig stenförekomst hindrar bruket. Fler brukare är mer beroende av skogsbruket än i de södra delarna. I norra och östra länsdelen äger skogsbolag en större del av skogsmarken än i övriga länet. Framgångsrik tung industri, till stor del baserad på järnhanteringen, är basen för näringslivet. Områdets karaktär, som danats av ett småskaligt lantbruk och en betydelsefull historisk järnindustri, ger det ett högt kulturhistoriskt värde. Roslagen, det kustnära landskapet och Gräsö skapar även i sig egna förutsättningar för de boende.

Den **mellersta landsdelen** kännetecknas ett stort antal landsbygdsboende, större lantbruksföretag och en stor, diversifierad arbetsmarknad med en hög andel av arbetstillfällen inom den offentliga sektorn. Dessutom är den genomsnittliga utbildningsnivån högre än i övriga delar av länet och befolkningens genomsnittsalder är lägre.

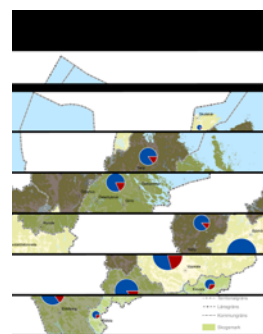
Det **södra länsområdet** präglas av högavkastande, stora jordbruksföretag, ofta i form av herrgårdar, slott eller säterier. Detta, samt det mälarnära landskapet skapar sina speciella förutsättningar med avseende på natur- och kulturvärden. Närhet finns (i de flesta fall) till relativt stora tätorter. Stockholmspendling är lätt genomförbar med olika trafikslag. Enköpings kommuncenter håller på att omvandlas från ort med få men stora industrier till en stad med ett utbrett småföretagande.

Länet består av åtta kommuner:

Enköping, Håbo, Tierp, Uppsala, Älvkarleby, Heby, Knivsta och Östhammars kommun.

År 2003 avskiljde sig Knivsta från Uppsala kommun och blev en självständig kommun. År 2007 övergick Heby kommun från Västmanlands till Uppsala Län. Kommunerna delas upp i totalt 88 församlingar. Länsområdet är 8 208 km² och omfattar 1,7 % av Sveriges hela territorium.

För mer läsning om Uppsala län se separat rapport: Bakgrundsanalys Uppsala län; Matthias Danninger

Omvärlden

Landsbygdsprogrammet omfattar ekonomiskt stöd till företag och andra verksamheter som ska bidra till en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling på den svenska landsbygden. Miljö- och hållbarhetsaspekter, som exempelvis klimat, förnyelsebar energi, god vattenstatus och biologisk mångfald, är viktiga utmaningar för framtiden.

Programmet är uppdelat i fyra områden, så kallade axlar, vars mål och inriktning är gemensamma för EU-länderna. Insatser inom ramen för landsbygdsprogrammet ska bidra till:

- att genom stöd för omstrukturering, utveckling och innovationer stärka jord- och skogsbrukets konkurrenskraft (axel 1)
- att genom stöd för markförvaltning förbättra miljön och landsbygden (axel 2)
- att höja livskvaliteten på landsbygden och att uppmuntra till diversifiering av näringsverksamheten (axel 3)
- att utgå från lokala förutsättningar och initiativ samt bidra till målen för övriga axlar med en särskild metod **LEADER** (axel 4)

Eftersom Sverige är medlem i den Europeiska unionen omfattas det svenska jordbruket av den gemensamma jordbrukspolitiken. Sveriges övergripande ståndpunkt när det gäller EU:s jordbrukspolitik är att den ska fortsätta att reformeras i riktning mot ökad marknadsorientering, ett ökat relativt fokus på landsbygdspolitiken samt solidaritet med fattiga länder. EU:s jordbrukspolitik har sedan år 2003 genomgått en grundläggande reform. Reformen innebar att merparten av de tidigare produktionsbundna direktstöden ersattes med ett gårdsstöd

utan koppling till produktionen. Målet med reformen var att stärka jordbrukets konkurrenskraft och att ge ett livskraftigt europeiskt jordbruk som producerar det som konsumenterna efterfrågar.

Företagen som agerar på den lokala marknaden påverkas idag av globala svängningar vilket ställer allt större krav på företagen. Företagen måste numera agera mer affärsmässigt än förut och det finns ett större krav på att företagen bevakar omvärlden. För att skapa ett framgångsrikt företag som inte slås ut i konkurrensen blir det därför allt mer väsentligt att man har en större kompetens inom företagsledningen.

Småskaliga företagare i länet utmed kusten och i skärgården kommer att prioriteras och uppmanas i den utsträckning det är möjligt, att ta del av landsbygdsprogrammets stödmedel för utveckling av sin landsbygd.

Trycket på bostadsmarknaden gör att värdefull åkermark bebyggs med bostäder på de områden som ligger nära tätorterna. Detta kan i sin tur leda till att landsbygdsföretagen, speciellt de med djurhållning, har svårt att utveckla sina företag på grund av krav från boende i närområdet.

EU:s ramdirektiv för vatten har som mål att alla vattenförekomster inom EU ska nå god status till år 2015 för att säkerställa god vattenkvalitet och tjänligt dricksvatten. Direktivet ska skydda allt vatten, både vattendrag, sjöar, kustvatten och grundvatten.

Enligt Baltic Sea Action plan (BSAP), som antogs av Helsingforskommissionen (HELCOM) november 2007 ska alla länderna runt Östersjön minska sina utsläpp av kväve och fosfor efter en tilldelad kvot. Sverige ska minska sina utsläpp med 21 000 ton kväve och 300 ton fosfor. Det betyder att vattnets kvalitet inte får försämrats, utan ska skyddas och förbättras. Alla föroreningar av prioriterade ämnen ska upphöra och vattenförvaltningen inom avrinningsområdena ska leda till en hållbar vattenkonsumtion. Arbetet sker i 6-års cykler som börjar med kartläggning och analys av våra vatten och slutar med framtagande av åtgärdsplaner och förvaltningsplaner. Införandet av den nya vattenförvaltningen kommer att påverka de människor och företag som bor och verkar inom avrinningsområdena, främst genom de åtgärds- och förvaltningsplaner som vattendelegationerna i landet ska besluta om och som innehåller krav på åtgärder som till stor del kommer att beröra den gröna näringarna. Bland annat väntas betydande reduktionskrav på lantbrukets fosfor- och kväveläckage.

Hur BSAP kommer att påverka lantbruksföretagen i Sverige och i länet är ännu inte klarlagt. Länderna runt Östersjön ska enligt planen ta fram nationella genomförandeplaner till år 2010, vilka sedan kommer att utvärderas vid ett ministermöte 2013.

För att minska förlusterna av kväve och fosfor från jordbruket startade kunskapsprojektet Greppa Näringen år 2001. I dagsläget arbetar Sverige med att exportera Greppa Näringens koncept till länderna runt Östersjön.

Uppsala läns strategi - fokus och prioriteringar

Det svenska landsbygdsprogrammet och Jordbruksverkets riktlinjer för hur länsstyrelserna ska arbeta med genomförandestrategier sätter ramarna för vad som är möjligt att genomföra. Inom dessa ramar kommer Uppsala läns prioriteringar att övergripande omfatta konkurrenskraftiga företag, ett affärsmässigt tänkande med marknads/kundorientering, hänsyn till miljöfaktorer samt aktiviteter med syfte att beakta den sociala dimensionen inklusive jämställdhet mellan kvinnor och män, människor med utländsk bakgrund samt ungdomar. Övergripande mål är att sysselsättningstillfällen tillkommer eller tryggas samtidigt som både ekologisk och social utveckling kan förstärkas. En SWOT analys har gjorts och som beskrivs i bilaga 1.

Mer om mål och prioriteringar finns att läsa i separat dokument "Uppsala läns prioriteringar Landsbygdsprogrammet 2009-2013".

Övergripande prioriteringar för hela Uppsala läns strateg

De övergripande prioriteringskriterierna för Uppsala län är att företagets affärsplan ska visa på att satsningen leder till bärkraftigt företagande och att projekten presenterar en bra och realistisk projektidé. Affärsplanen liksom projektplanen är därför ett mycket viktigt verktyg vid handläggning och bedömning av inkomna ansökningar. Förutom den ekonomiska bärkraften liksom idén prioriteras, oavsett åtgärder ansökningar som övergripande gynnar ekologisk produktion, våra ungdomar, aktiviteter som ökar jämställdheten samt ansökningar från svenskar med utländsk bakgrund. Insatserna inom programmet skall utgå från olika gruppers levnadsmönster så att service och resurser anpassas efter både kvinnor och mäns, ungdomars och utlandsfödda svenskars villkor och behov. Det innebär att insatserna inom landsbygdsprogrammet ska bedrivas så att kvinnor och män får del av åtgärderna på lika villkor. En stor del av landsbygden invånare är unga människor. En hög prioritet har insatser som gör landsbygden mer attraktiv och kan få ungdomar att vilja återvända till landsbygden efter avslutade studier. Ungdomar ska beredas möjlighet att själva påverka utvecklingen på landsbygden. Integrationen av utlandsfödda och särskilt av människor födda utanför Norden behöver förbättras. Detta kan ske genom ökade insatser för att sprida information och kunskaper om företagande och andra möjligheter inom landsbygdsprogrammet.

Geografisk prioritering kan komma ifråga om vissa områden i länet blir mindre representerade än andra och budgeten blir begränsande. Handläggning av ansökningar kommer att ske enligt principen "först till kvarn". Ansökningar inom prioriterade områden på åtgärdsnivå hanteras löpande med förtur. De övriga handläggs efter ankomstdatum.

Utvärdering av arbetssättet kommer att göras när 2 år av programperioden har gått. Vid stor efterfrågan av medel inom en åtgärd kan länsstyrelsen välja att överföra medel från en annan åtgärd, där efterfrågan på medel är ringa.

Projektstöd till privata och offentliga aktörer kan erhållas med max 50 % av de stödberättigande kostnaderna. Projektets återstående del kan finansieras med privata och/eller offentliga medel. Offentliga projektägare måste medfinansiera sina projekt med offentliga medel till minst 50 % av kostnaderna i stödåtgärderna under axel 3. Undantagna från detta krav är åtgärderna diversifiering och kompetensutveckling.

Företagsstöd beviljas maximalt med 600 000 kr per företag och 4 års period. Stödnivåer för företagsstöd och kompetensutveckling se under respektive åtgärd samt i prioriteringsdokumentet. Projektstöd beviljas med maximalt 600 000 kr per projekt och 3 års period, i undantagsfall kan mer medel beviljas om länsstyrelsen anser det befogat. Vissa åtgärder i programmet har undantag från dessa generella takbelopp (se under respektive åtgärd).

Hållbar miljö

Det är också viktigt att jordbruket bedrivs på ett sätt som säkrar en hållbar miljö. Nya europeiska satsningar inom bland annat klimat, förnybar energi, biologisk mångfald och inte minst förbättrad vattenkvalitet gör att länsstyrelsen också kommer att prioritera insatser som underlättar och främjar en minskad klimatpåverkan och en förbättrad vattenkvalitet.

Länsstyrelsen prioriterar insatser inom avrinningsområden där vattnen inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, God status 2015. Särskilt Mälarens avrinningsområde samt Tämnrånns, Strömarånns och Olandsåns avrinningsområden bör prioriteras eftersom dessa i stor utsträckning bidrar med fosfor och kväve till Mälaren och havet.

Axel 1 Stärka jord- och skogsbrukets konkurrenskraft

Åtgärder inom denna axel syftar till att stärka konkurrens- och utvecklingskraften hos företagen inom jord- och skogsbruk (inkl. trädgårdsföretag), livsmedelsproduktion och förädling på grundval av ett hållbart naturresursutnyttjande.

Kompetensutveckling, information och kunskapsspridning som söks via Länsstyrelsen i Uppsala (åtgärd 111)

Målet för åtgärden är ökade kunskaper och kompetens hos företag inom områden som berör produktionskvalitet, tillämpning av ny kunskap och teknik, hållbart utnyttjande av resurser och utveckling av lönsamt företagande. Utöver definierade åtgärdsområden kommer stor hänsyn tas till företagarnas önskemål och behov.

Hög kompetens är en viktig ingrediens i framgångsrikt företagande och förtjänar att uppmärksammas. Länsstyrelsen kommer att prioritera utbildningar som ger kundkunskap och marknadsförståelse. Fortfarande är många jord- och skogsbrukare leverantörer och inte säljare/marknadsaktörer. I ett modernt landsbygdsföretagande måste insikterna om marknadsagerandets betydelse öka. Även utbildningar med koppling till de regionala miljömålen är prioriterade liksom de med fokus på fackkunskap inom livsmedels- och skogsproduktion.

Företagande med koppling till mat och matturism ska ges möjlighet att växa och vidareutvecklas. För att skapa möjligheter till möten och vidareutveckling ska tillkomst av en webbportal/virtuellt resurscentrum prioriteras. Satsningar på samverkanslösningar mellan verksamheter såsom mat, upplevelser och boende för att nå winwin-effekter, logistik och andra former av nätverk anses också som viktiga. Företagscoachning, marknadsföring och produktutveckling i olika former kan vara viktigt i alla faser av företags utveckling dels för personen bakom företaget dels gentemot kunden/marknaden.

I det nya matlandet är dagens ungdomar den grupp som ska föra landet vidare, med det i sikte kommer rådgivningscheckar för målgruppen att marknadsföras.

Utbildningar som ökar kunskapen om hur man dels förbättrar, dels minimerar jordbrukets påverkan på vattenkvaliteten i jordbrukslandskapet kommer också att prioriteras av länsstyrelsen. Greppa Näringen är ett kunskapsprojekt som syftar till att öka miljömedvetandet inom jordbruket. Greppa Näringen ska inspirera och motivera lantbrukare och rådgivare att använda kunskap så att gårdens miljöpåverkan minskar och lönsamheten förbättras. Med arbetet i Greppa Näringen ska lantbruket bidra till att miljö kvalitetsmålen ”Ingen övergödning”, ”Giftfri miljö” och ”Begränsad klimatpåverkan” nås. Greppa Näringens rådgivning är en viktig del av arbetet med att förbättra vattenkvaliteten i jordbrukslandskapet.

Utbildningar som genomförs kommer till mer än hälften att upphandlas offentligt. Via projektstöd kommer en fjärdedel att fördelas till aktörer och en tiondel kommer att kunna sökas direkt av målgruppen.

Verksamhet inom alla Jordbruksverkets målområden för kompetensutveckling kommer att bedrivas. Exempel på övergripande prioriteringar inom aktuella målområden är enligt följande.

- **Ett rikt odlingslandskap:** Restaurering och skötsel av betesmarker och slåtterängar, skötsel av småvatten, byggnader i kulturmiljön och småbiotopernas betydelse i ett åkerdominerat landskap. Insatser för att gynna fåglar i odlingslandskapet.
- **Ingen övergödning:** Tillförsel av näringsämnen till mark och vatten från jordbruket ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, den biologiska mångfalden eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.
- **Giftfri miljö:** Alla jordbruksföretag och verksamheter i länet som hanterar kemikalier ska ha kunskap om hälso- och miljörisker hos de kemikalier de hanterar. Jordbruksföretagare som använder sig av kemiska bekämpningsmedel ska sträva efter ett mer integrerat växtskydd.
- **Begränsad klimatpåverkan:** De klimatpåverkande utsläppen från jordbruket ska minska genom utveckling av djurhållning, växtodling, stallgödselhantering och effektiv användning av fossila drivmedel. Att arbeta med attitydförändringar hos konsumenterna också är en viktig del i klimatarbetet.
- **Ekologisk produktion:** Omställningsrådgivning med sikte på marknad och produktion samt vidareutveckling av befintliga ekologiska producenter
- **Djurens välfärd:** Byggnader som tar hänsyn till djuren, klövvård, etologi, utfodring, smittskydd samt produktionsteknik.
- **Företagande:** Stimulera företagare att bli lönsamma och konkurrenskraftiga, marknadsstyrd produktion samt företagsledning.
- **Tvårvillkor:** Väsentlig lagstiftning som berör jordbrukare och andra företagare.

För de prioriterade områdena utgår stöd för att täcka högst 80 % av stödberättigande kostnader dock högst 15 000 kr per person och år. Stödmottagare inom övriga områden erhåller 60 % dock högst 10 000 kr per person och år

Kompetensutveckling för att förbättra miljön och för att stärka företagens konkurrenskraft som söks via Skogsstyrelsen (åtgärd 111)

Målet för åtgärden är ökade kunskaper och kompetens hos företag inom områden som berör produktionskvalitet, tillämpning av ny kunskap och teknik, hållbart resursutnyttjande och utveckling av lönsamt företagande.

Skogsstyrelsen delar in kompetensutvecklingsåtgärden i två delar:

- Kompetensutveckling för att förbättra miljön och för att stärka företagens konkurrenskraft
- Rådgivningsinsatser som kompletterar stöden inom axel 2 (Bevara och utveckla skogens mångfald och Öka arealen ädellövskog).

De generella och överordnade prioriteringarna och målen för landsbygdsprogrammet styr insatserna inom kompetensutveckling för ett hållbart skogsbruk, så att beviljade projekt tillsammans tillgodoser de tre dimensionerna av hållbart nyttjande, dvs. ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet.

Fokusområden för kompetensutvecklingsinsatser för att förbättra miljön och för att stärka företagens konkurrenskraft:

- Beställarkompetens hos skogsägaren. Prioriterad målgrupp: Skogsägare som nyligen förvärvat sin fastighet.
- Ny och breddad företagsutveckling
- Förebygga olyckor i skogsbruket
- Skog och klimat
 - Att minimera klimatpåverkan
 - Att anpassa produktionen till klimatförändringarna
- Förnybar energi från skogen
 - Att stimulera produktion och ett hållbart uttag av biomassa
 - Kompensationsåtgärder
- God och funktionell miljöhänsyn. Prioriterade målgrupper: Anställda och entreprenörer inom avverkning och skogsvård samt skogliga tjänstemän.
- Bra förnygringsmetod och material
- Skogsbruksmetoder och skötselåtgärder för att kombinera miljö- och produktionsvärden. Prioriterad målgrupp: Anställda och entreprenörer inom skogsbruket.
- Skötselåtgärder för natur- och kulturmiljövärden samt sociala värden.
- Skog och vatten.

Prioriteringskriterierna används utan inbördes ordning. Ansökningar som uppfyller flera kriterier prioriteras högre än de som uppfyller färre.

Startstöd för unga jordbrukare (åtgärd 112)

Från och med februari 2012 finns inga medel kvar inom denna åtgärd för Uppsala län.

Stöd ska beviljas i form av en startpremie till unga personer (under 40 år) som för första gången vill etablera sig som ägare till ett jordbruksföretag. Stödet ska verka för att trygga inkomstförsörjningen under företagets etableringsfas.

Geografisk prioritering kan komma ifråga om vissa områden blir mindre representerade än andra och medlen är begränsade i förhållande till beslutad budget. En utvärdering kommer göras när 2 år av programperioden gått. Då efterfrågan hittills under programperioden har varit större än tillgängliga medel kommer de ansökningar som inkommit först att få prioritet efter att ovan nämnda utvärdering genomförts. Beslut om stöd kommer att fattas löpande efter ankomst datum.

Stödet beviljas med maximalt 250 000 kr per företag. Det betyder att om det är två unga företagare som gemensamt tar över om ett företag kommer de att dela på det maximala stödbeloppet.

Modernisering av jordbruksföretag (åtgärd 121)

Jordbruket (inklusive trädgårdsnäring) har, jämte övriga areella näringar, en betydelsefull roll i omställningen till ett hållbart samhälle. Ökad konkurrens och förändrade förutsättningar för jordbruket till följd av den reformerade jordbrukspolitiken medför ett ökat behov av investeringar i jordbruksföretagen. Genom investeringsstöd kan företagets omställning till en hållbar konkurrenskraftig produktion i enlighet med målen för livsmedels- och landsbygdspolitiken underlättas.

Följande områden prioriteras i Uppsala län:

- Investeringar i djurstallar, särskilt till nötkreatur och får. Genom en särskild nationell satsning på omstrukturering av mjölksektorn, t ex genom nya stallar och ny teknik, skapas förutsättningar för ett konkurrenskraftigt mjölkföretagande i länet. Genom modernisering underlättas vidare den djurhållning vilken är en förutsättning modernisering underlättas den djurhållning vilken är en förutsättning djurhållning vilken är en förutsättning för fortsatt hävd av värdefull naturbetesmark i länet. Antalet ansökningar från mjölkföretag har varit stort i länet och för att kunna ge stöd till så många som möjligt har länet inte höjt maxbeloppet för stöd per sökande. I förlängningen ökar förutsättningarna att nå de regionala miljö kvalitetsmålen.
- Investeringar som gynnar miljöutveckling, ökad djurvälstånd, säkrare arbetsmiljö och minskar olycksfallen inom jordbruket.
- Investeringar för ökad energieffektivitet som går i linje med klimatkrav och gemensamma handlingsplaner för biomassa samt att utveckla nya marknadsmöjligheter för jordbrukare.
- Bioenergiinvesteringar
- Biogassatsningar - stöd kan sökas för investering i biogasanläggning.

- Nya och oprövade satsningar med framgångspotential men med större riskmoment än beprövade.
- Specialmaskiner, inom djurslagen nötkreatur och får, som normalt inte ingår i gårdens uppsättning.
- Biodlingen i länet har minskat under den senaste tioårsperioden. I naturen har antalet bin minskat genom utbredning av parasitkvalstret *Varroa destructor*. Endast de bisamhällen som sköts (odlade) och där kvalstret bekämpas har en möjlighet att överleva. Detta betyder att de tama binas roll som pollinerare har fått en ännu större betydelse. Länet ska arbeta för att bidra till att öka antalet bisamhällen och antal biodlare i länet.
- Incitament för etablering av fleråriga energigrödor är en del av politiken som syftar till ökad användning av förnybara energikällor. I Sverige är det främst salix som används som flerårig energigröda. Det kan även finnas en potential för odling av hybridasp och poppel för energiändamål och dessa snabbväxande arter utesluts därför inte som ersättningsberättigade inom denna åtgärd. Det nationella målet är att 30 000 ha ska planteras under programperioden. Uppsala läns andel av detta ligger runt 900 ha. I nuläget finns i länet nästan 2 100 ha salix, 13 ha poppel och 10 ha hybridasp.
- Produktion av förnybar energi ska bidra till regeringens mål om att minst 50 procent av den totala energianvändningen ska utgöras av förnybara energikällor. Länsstyrelsen har sedan tidigare bioenergi som prioriterat område och kommer även fortsättningsvis att prioritera ansökningar inom detta område och därmed får fler sökanden tillgång till detta stöd. Prioriteringar kommer fortsättningsvis att göras till investeringar i anläggningar som använder biomassa som bränsle. Planteringar av salix, rörflen, poppel och andra grödor som kan användas som biomassa kommer även de fortsättningsvis att vara prioriterade i länet.
- Klimatinsatser som genomförs för att bidra till att uppnå regeringens mål om att minska utsläppen av växthusgaser med 40 procent samt att öka energieffektiviseringen med 20 procent till år 2020 jämfört med 1990 års nivåer kommer att ha prioritet.
- Investeringar i vindkraft, solfångare, vattenkraft och andra energikällor samt åtgärder som bidrar till minskad påverkan av klimatet kommer att ha prioritet bland ansökan om stöd.

Stödet kan endast sökas som företagsstöd.

Affärsplanen är det viktigaste verktyget vid bedömning av ansökan. De delar av länet som efter 3 år av programperioden inte tagit del av stöden kan få förtur vid medelsbrist. Stöd utgår för maximalt 30 % av de stödberättigade kostnaderna, men då efterfrågan kommer att vara större än tillgängliga medel så är takbeloppet satt till 600 000 kr per företag och 4-års period. **Observera!** Takbeloppet till biogasanläggningar är 1,8 miljoner kronor per företag och 4-års period.

Högre värde i jord- och skogsbruksprodukter – förädlingsstödet (åtgärd 123)

Investeringsstöd till förädling av produkter från jord- och skogsbruk inklusive trädgårdsnäring. Stöd ska utgå till följande aktiviteter: förädling av jord- och skogsprodukter, försäljning av förädlade jord- och skogsprodukter (nya företag och inte till marknadsföring), utveckling av nya produkter, processer och tekniker. Branscher som bär och svamp borde kunna utvecklas.

Följande områden prioriteras i Uppsala län:

- Investering för utveckling av småskalig lokal och regional livsmedelsproduktion och livsmedelsberedning samt småskalig och lokal bearbetning av skogsbruksprodukter.
- Investering i småskaliga och lokala slakterier.
- Investering och utveckling av produkter som stödjer markandstillgången av mat med mervärden, exempelvis produktion av så kallad functional food, certifierad ekologisk mat eller produkter från betesdjur som betar naturbetesmarker i regionen.

Prioritering sker utifrån de sökandes affärsplan. Affärsplanen ska visa på en bra affärsidé som kan ge bra förutsättningar för utveckling till god och långsiktig lönsamhet.

Stöd utgår för maximalt 30 % av de stödberättigade kostnaderna med ett takbelopp på 600 000 kr per företag och 4-års period.

Stöd till samarbete för att initiera nya produkter, processer och tekniker inom jordbruks- och livsmedelssektorn samt inom skogsbrukssektorn (åtgärd 124)

Beslut har fattats på nationell nivå om stängning av denna åtgärd från och med 2012.

Projektansökan ska visa på hur projektet bidrar till en ökad konkurrenskraft och utveckling av sektorn. Länet väljer att inte ange prioriterade områden utan ser mer till projektets förväntade resultat och kommersiella bärkraft. I linje med de övergripande nationella prioriteringarna ska prioritet ges till samarbete med tydlig innovativ inriktning som utveckling av produkter, teknik, metod, samverkans- eller samarbetsformer. Samarbete som inkluderar nya aktörer/intressenter prioriteras.

Stödet kan även utgå till andra aktörer än jordbruks-, trädgårds- eller skogsbruksföretag. Minst en primärproducent ska ingå i samarbetet.

Stödet utgår för att täcka högst 60 % av stödberättigande kostnader dock högst 600 000 kr per sökande och 3 års period och i undantagsfall kan mer medel beviljas om länsstyrelsen anser det befogat.

Infrastruktur som är av betydelse för utveckling och anpassning av jord- och skogsbruket (åtgärd 125)

Beslut har fattats på nationell nivå om stängning av denna åtgärd från och med 2012.

En väl fungerande infrastruktur är en grundförutsättning för ett konkurrenskraftigt jord- och skogsbruk. Sådan infrastruktur kan t.ex. vara vägar, energiförsörjning, vattenförvaltning, telekommunikationer och rationell ägostruktur för en effektivare produktion men också andra åtgärder av övergripande karaktär som är ägnade att främja de strukturella förutsättningarna för en hållbar utveckling inom jord- och skogsbruket.

Stöd utgår till inköp av tjänster för planering, projektering och utbildningsinsatser. En projektplan ska lämnas som innehåller mål, beskrivning av projektet, tidsplan och finansieringsplan samt att den planerade åtgärden inte strider mot gällande miljö kvalitetsmål.

Uppsala läns prioriteringar kommer att ske utifrån följande kriterier:

- Projektets förväntade positiva effekter på de berörda jord- och skogsbruksföretagens konkurrenskraft.
- Antalet företag som påverkas positivt av projektet.

Stödet utgår för att täcka högst 50 % av stödberättigande kostnader dock högst 50 000 kr/ sökande och 3-års period och i undantagsfall kan mer medel beviljas om länsstyrelsen anser det befogat.

Axel 2 Förbättra miljön och landskapet

Åtgärder inom denna axel ska verka både för att bevara och för att utveckla ett attraktivt landskap och en levande landsbygd. De ska stimulera omställningen till en resurseffektiv och hållbar produktion med minskad miljöpåverkan samt bidra till att regionala miljömål och nationella miljö kvalitetsmål kan uppnås på ett effektivt sätt. En absolut förutsättning för detta är att statusen på landskapsvårdarna höjs. Det vill säga att de människor som vårdar landskapet genom sitt sätt att sköta sina fastigheter, både marker och byggnader, är villiga att fortsätta med detta och att de känner uppskattning för vad de gör. Insatserna inom Utvald miljö har en regional profil. Länet väljer vilka insatser inom Utvald miljö som är möjliga att söka i länet, och hur prioritering mellan olika insatser, och mellan de enskilda ansökningarna sker. Prioritering sker utifrån Länsstyrelsens bedömningar av vilka åtgärder som bäst gynnar länets natur- och kulturmiljö värden. De nationella miljö kvalitetsmål som är relevanta för jordbrukssektorn är:

Giftfri miljö, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv.

Miljöersättningar och kompetensutveckling är fortfarande en förutsättning för att dessa mål ska nås.

Kompensationsbidraget

Stödet utgår till lantbruksföretag inom mindre gynnade områden, företrädesvis öar utan fast förbindelse och vissa skogsbygder. Stödet är en kompensation för sämre produktionsförhållanden och syftar till att behålla en livskraftig landsbygd. Målet är att länet ska kunna hålla arealer i hävd i minst samma omfattning, ca 20 000 ha, som föregående program gjort.

Natura 2000

Förvaltare av arealer som omfattas av Natura 2000 kan söka inom ramen för ”Ersättningar för miljövänligt jordbruk”.

Ersättningar för miljövänligt jordbruk

Svensk miljölagstiftning reglerar en stor del av jordbruksnäringens verksamhet. Åtgärder som måste vidtas för att uppfylla de krav som ställs inom olika lagområden är inte stödbara enligt detta program. Nedan följer de aktiviteter som inte är lagbundna och därför stödbara.

Vallodling för miljön och det öppna landskapet

Det nationella målet är att 90 000 ha ansluter sig till insatsen. Det öppna odlingslandskapet är en viktig förutsättning för att nå länets regionala miljökvalitets mål *Ett rikt odlingslandskap*.

Biologisk mångfald och kulturmiljövärden i betesmarker, slåtterängar och våtmarker

Det nationella målet med insatsen är en hävd av minst 500 000 ha. I Uppsala läns mål *Ängs- och betesmarker* ska samtliga ängs-och betesmarker med höga natur- eller kulturvärden senast år 2010 bevaras och skötas. Arealen hävdad ängsmark ska vara 500 hektar. Arealen skogsbete som hävdas ska inte minska, utan ligga kvar på minst 1500 hektar. I länet omfattas redan idag 20 000 ha ängs- och betesmark av miljöersättning.

Värdefulla natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet

I enlighet med det nationella programmet är det önskvärt att ungefär 30 % av länets åkerareal ska vara ansluten till programmet år 2010. Andelen är idag 34 % i Uppsala län. Insatserna ska bidra till att uppnå i första hand miljökvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap*. Anslutningen till stödet minskar dock.

Utvald miljö

Stöd för miljövänligt jordbruk

Utvald miljö är en samling åtgärder med syfte att gynna de projekt som bevarar och förstärker landskapets natur- och kulturvärden utifrån just vårt läns förhållanden samt att öka möjligheten att nå de nationella och regionala miljömålen.

Kapitlet redovisar de åtgärder inom utvald miljö som handläggs av länsstyrelsen i Uppsala län.

Insatser möjliga att söka i Uppsala län

Grupp	Insats	Typ av ersättning	Ersättning
Kulturmiljöer	Restaurering av överloppsbyggnader	Miljöinvestering med fast ersättning	14300 kr/byggnad
	Restaurering och återskapande av alléer	Miljöinvestering med fast ersättning	2300 kr/träd
	Restaurering och återuppbyggnad av trädgårdsgårdar	Miljöinvestering med fast ersättning	270 kr/meter
Våtmarker och markavvattning	Anläggning och restaurering av våtmarker	Miljöinvestering enligt faktiska kostnader.	Max 50 eller 90 % av faktiska kostnader. (100 % då länsstyrelsen eller kommun tagit initiativ). Takbelopp 200 000 kr/hektar.
	Reglerbar dränering	Miljöinvestering med fast ersättning	8000 kronor/brunn. Max 1,5 brunn/hektar.
	Damm som samlar fosfor	Miljöinvestering enligt faktiska kostnader.	Max 90 % av faktiska kostnader. Takbelopp 300 000 kr/hektar.
Betesmarker och slåtterängar	Restaurering av betesmarker och slåtterängar	Miljöinvestering enligt faktiska kostnader.	Max 90 % av faktiska kostnader. Takbelopp 40 000 kr/hektar.

	Restaurering av betesmarker och slåtterängar	Miljöersättning med 5-årigt åtagande.	3600 kr/hektar och år
	Skötsel av mosaikbetesmarker och andra gräsfattiga marker	Miljöersättning med 5-årigt åtagande.	2150 kr/hektar och år
	Bete och slåtter på svårtillgängliga platser	Kompletterande insats till miljöersättningen för betesmarker och slåtterängar.	1000 kr/hektar och år
	Särskild höhantering på slåtteräng	Kompletterande insats till miljöersättningen för betesmarker och slåtterängar.	1700 kr/hektar och år
Åkermarker	Mångfaldsträda	Miljöersättning med 5-årigt åtagande.	2000 kr/hektar och år. Max 10 hektar/brukare.
	Fågelåker	Miljöersättning med 5-årigt åtagande.	3900 kr/hektar och år. Max 5 hektar/brukare (I vissa fall för stora gårdar (>160 ha) max 10 hektar/brukare).
	Anpassade skyddszoner	Miljöersättning med 5-årigt åtagande.	4000 kr/hektar och år
Övriga insatser	Specialinsatser för landskapets natur- och kulturmiljövärden	Miljöinvestering enligt faktiska kostnader.	Max 90 % av faktiska kostnader. Inget takbelopp.
	Stängsel mot rovdjur	Miljöinvestering med fast ersättning	50 kr/meter

Prioriteringar mellan insatser

Insatserna anläggning och restaurering av våtmarker, damm som samlar fosfor, reglerbar dränering, restaurering av betesmarker och slåtterängar (både miljöinvestering och miljöersättning) och stängsel mot rovdjur har speciellt öronmärkta medel för varje insats. Dessa medel får inte fördelas om till någon

annan insats. Om länets uppsatta program mål inte är nådda när de öronmärkta medlen är slut prioriteras dessa insatser före övriga fram till dess att målen nåtts.

Insatser med miljöersättning som söks i samband med SAM-ansökan på våren hanteras efter sista ansökningsdatum. Om inte budgeten räcker till för samtliga ansökningar som uppfyller grundkriterierna görs först en prioritering mellan insatserna och vid behov även en prioritering inom insatsen.

För insatser med miljöinvestering som kan sökas löpande under året hanteras inkomna ansökningar löpande utifrån när komplett ansökan om stöd inkom till Länsstyrelsen. När endast 25 % av budgeten återstår bestäms fasta beslutdatum då resterande ansökningar samlas upp och jämförs mot varandra.

I de fall prioriteringar måste göras mellan insatserna görs, utöver de särskilda prioriteringar som anges under insatserna nedan, görs en bedömning av insatsernas natur- och/eller kulturnytta, uppfyllelsegrad av länets regionala miljömål och uppsatta program mål. I vissa fall görs också bedömning av insatsernas rekreativvärde och läge i landskapet. Några specifika geografiska områden eller värde trakter är dock inte utpekade i länet.

Restaurering av överloppsbyggnader

Syfte med ersättningen

Gamla ekonomibyggnader var viktiga för äldre tiders jordbruk men i takt med mekaniseringen av jordbruket under 1930- och 1940-talet så började deras betydelse för jordbruksekonomin att avta och många av dem står nu och förfaller. De kan på håll se dåliga ut men ofta går det med ganska små medel att restaurera dem. Syftet med att restaurera en överloppsbyggnad är att den åter kan sätta sin särprägel i odlingslandskapet och stärka gårdens och bygdens kulturhistoriska värde. Ett regionalt miljömål är att alla överloppsbyggnader från 40-talet och tidigare ska bevaras.

Grundkriterier för ersättning

Byggnaden ska höra samman med det gamla agrara odlingslandskapet och tidigare ha ingått i hushållet. Överloppsbyggnaden ska restaureras så autentiskt som möjligt och efter restaureringen ha ett fungerande tak samt en stabil stomme och grund. Bara det material som är så dåligt att det inte är i brukligt skick ska bytas ut och då med likt befintligt material.

Skäl för avslag

- Restaureringen är redan påbörjad när ansökan inkommer till länsstyrelsen
- Byggnaden är i så dåligt skick att bara en ruin återstår
- Byggnaden används idag i hushållets ekonomi eller kommer att göra det efter restaurering
- Ansökan om att restaurera alla typer av boningshus
- Ersättning har förvärvats från annat håll för samma insats

Prioritering

Vid många ansökningar prioriteras byggnader som ligger perifert från den övriga gårdsmiljön och samtidigt är ett synligt element i landskapet. Många av dessa byggnader befinner sig i riskzonen att försvinna helt på sikt om inte riktade insat-

ser görs. Av dessa byggnader prioriteras främst ängslada, linbastu, smedja och båthus/sjöbod. Utöver detta prioriteras även de restaureringsprojekt som ingår som en del i en större helhetssatsning eller helhetsmiljö framför restaurering av enskilda byggnader.

Restaurering och återskapande av alléer

Syfte med ersättningen

Vi har i vårt län karaktäristiska och viktiga kulturmiljöer som präglas av bruk och herrgårdslandskap, där alléer är ett karaktäristiskt inslag. De regionala miljömålen om småbiotoper och kulturbärande landskapselement pekar också ut landskapselement med kulturhistorisk hävd.

Syftet med ersättningen är att lyfta fram det höga kulturvärde alléer har och försöka bevara en landskapsbild som funnits sedan 1600-talet. Alléer har även ett starkt biologiskt värde då de är viktiga för många växter och djur som trivs i deras speciella miljö.

Grundkriterier för ersättning

Alléer är i detta avseende en anläggning av minst 7 stycken träd ursprungligen planterade längs en väg. Allén ska höra samman med det gamla agrara odlingslandskapet. Vid nyskapande av en allé ska den utformas så som den varit tidigare och helst med samma trädslag om det går att få fram uppgifter om det. Komplettering av "luckor" i befintlig allé ska göras så att allén blir komplett. Vid beskärning ska den som utför arbetet ha god kännedom om hur träd ska beskäras. Beroende på vilken jordmån det finns så bör också valet av träd tas i beaktande.

Skäl för avslag

- Restaurering eller återskapande är redan påbörjad när ansökan inkommer till länsstyrelsen
- Det finns inga äldre belägg för att det funnits en allé på platsen tidigare
- Olämpligt val av träd som ska planteras
- Allén går utmed allmän väg. För dessa har Vägverket skötselansvar
- Ersättning har förvärvats från annat håll för samma insats

Prioritering

Vid många ansökningar prioriteras de objekt som står synliga i landskapet och insatser som tar hänsyn till helhetsperspektivet. Likaså prioriteras restaurering före återskapande.

Restaurering och återuppbyggnad av trögärdesgårdar

Syfte med ersättningen

Trögärdesgårdar har en lång tradition i Uppsala län och lever fortfarande kvar i stora delar av länet. Syftet med att restaurera och återskapa trögärdesgårdar är kunna fortsätta att bevara och synliggöra sedvänja och på så vis ge landskapet en historisk karaktär.

Grundkriterier för ersättning

Trögärdesgården ska höra samman med det gamla agrara odlingslandskapet. Vid nybyggnation ska det kunna styrkas att det tidigare funnits en trögärdesgård på platsen. Trögärdesgården ska byggas enligt uppländsk tradition vilket innebär att

den ska byggas med gran, eventuellt med lite inslag av asp, som gärdselvirke och med störrar av eneträ eller senvuxen gran. Gärdselvirket ska klyvas, mindre delar av virket kan vara oklucket men minst 50 % måste vara klucket. Trägärdesgården ska, enligt uppländsk modell, ha en lutning där gärdslena passerar 5-9 störrar med ca 80 cm mellanrum, beroende på hur terrängen ser ut.

Skäl för avslag

- Restaurering eller återskapande är redan påbörjad när ansökan inkommer till länsstyrelsen
- Det finns inga äldre belägg för att det funnits en trögärdesgård på platsen tidigare
- Användande av enbart rundvirke som gärdslen
- Ej godkänd typ av teknik som kommer att användas
- Ersättning har förvärvats från annat håll för samma insats

Prioritering

Vid många ansökningar prioriteras längre sammanhängande sträckor trögärdesgård som ingår i en helhetsmiljö, inhägnar större delen av ett block och inte ligger intill bebyggelse.

Anläggning och restaurering av våtmarker

Syfte med ersättningen

En våtmark kan till exempel vara bra för den biologiska mångfalden eller för att minska läckage av näring. Målet i Uppsala län är 75 hektar anlagd eller restaurerad våtmark under programperioden.

Grundkriterier för ersättning

Våtmarken ska ligga på jordbruksmark eller ha koppling till jordbruksmark.

Skäl för avslag

- Projektet är redan påbörjat när ansökan inkommer till länsstyrelsen
- Ersättning har förvärvats från annat håll för samma insats

Prioritering

Vid många ansökningar prioriteras områden som särskilt utpekats i länsstyrelsens planeringsunderlag för anläggande och restaurering av våtmarker i odlingslandskapet samt nitratkänsliga områden utpekade i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring.

Den högre ersättningsnivån på 90 % lämnas till projekt inom prioriterade områden för vattenrening om andelen åker av tillrinningsområdet är minst 50 %. Denna stödnivå kan även tillämpas för att gynna biologisk mångfald inom för detta ändamål särskilt utpekade områden och arter. Det kan exempelvis röra sig om naturtyper, växter eller djur kopplade till åtgärdsprogram för hotade arter. I övriga fall gäller nivån 50 % ersättning.

Reglerbar dränering

Syfte med ersättningen

Reglerbar dränering innebär att brunnar installeras så att grundvattennivån på åkermark kan höjas eller sänkas. Syftet är att styra vattenavrinningen för att minska mängden kväve som kan rinna ut i sjöar och hav. Målet i Uppsala län är 40 hektar med reglerbar dränering under programperioden.

Grundkriterier för ersättning

Ersättning ges för max 1,5 brunn/hektar.

Skäl för avslag

- Projektet är redan påbörjat när ansökan inkommer till länsstyrelsen
- Ersättning har förvärvats från annat håll för samma insats

Prioritering

Vid många ansökningar prioriteras nitratkänsliga områden utpekade i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring.

Länsstyrelsen prioriterar även utifrån hur mycket näring som kan läcka ut från jordbruksmarken genom att bland annat titta på jordens förmåga att leda vatten, den naturliga grundvattennivån, om det finns täta jordlager i marken och hur det aktuella fältet lutar.

Damm som samlar fosfor*Syfte med ersättningen*

Syftet med att anlägga denna sorts dammar är att få bättre vattenkvalitet genom att samla upp jordpartiklar som innehåller fosfor från vattendrag och diken i odlingslandskapet. Tanken är också att ta tillvara det material som samlas på botten av dammen, för att kunna föra tillbaka fosfor till åkermarkerna. Målet i Uppsala län är 4 hektar anlagd dammyta under programperioden.

Grundkriterier för ersättning

Dammen som samlar fosfor ska ligga i anslutning till jordbruksmark och ska vara minst 0,1 hektar stor.

Skäl för avslag

- Projektet är redan påbörjat när ansökan inkommer till länsstyrelsen
- Ersättning har förvärvats från annat håll för samma insats

Prioritering

Vid många ansökningar prioriteras de dammar som anläggs på mark som har en stor andel åkermark i avrinningsområdet. Länsstyrelsen tittar även på bland annat jordart, vilken mark som avvattnas, samt vilket vattendrag som diket, bäcken eller ån rinner ut i.

Restaurering av betesmarker och slätterängar – miljöinvestering och miljöersättning*Syfte med ersättningen*

I Uppsala län, som är ett utpräglat jordbrukslän, finns det många fina och väl-skötta betesmarker och slåtterängar men det finns även många som slutat att skötas och betas eller slås och därför vuxit igen. Syftet med insatsen är att återfå dessa markers biologiska mångfald och kulturmiljövärden som helt eller delvis har försvunnit. Länets regionala mål är att restaurera 500 hektar slåtteräng och betesmark (inklusive skogsbete och mosaikbetesmark) inom programperioden.

Grundkriterier för ersättning

Grundförutsättningarna för att ersättning ska kunna ges är att marken inte har hävdats på länge eller att den är så igenvuxen att den inte uppfyller villkoren för miljöersättningen för betesmarker och slåtterängar. Marken får inte vara påverkad av gödsling eller någon annan åtgärd som ökar produktionen. Om marken har höga kulturhistoriska värden eller höga biologiska värden som inte är knutna till fältskiktet kan den vara måttligt påverkad av produktionshöjande åtgärder. Marken ska visa tydliga tecken på att den tidigare har brukats som betesmark, slåtteräng, skogsbete eller mosaikbete och ha höga kulturhistoriska värden eller visa spår av växter eller djur som gynnas av att marken betas eller slås. Marken måste restaureras enligt den restaureringsplan som Länsstyrelsen fastställer.

I de allra flesta fall är restaurering med miljöersättning den lämpligaste ersättningsformen då den innebär ett enklare handläggningsförfarande jämfört med miljöinvestering, både för den sökande och för Länsstyrelsen. I många fall svarar inte kostnaden och svårigheten att söka och handlägga miljöinvestering mot miljönyttan. För att få in de restaureringsprojekt som passar bäst i miljöersättningen har Länsstyrelsen valt att begränsa insatsen miljöinvestering till att endast vara möjlig att söka vid stora kostsamma projekt. För att kunna få ersättning för miljöinvestering med faktiska kostnader krävs därför att projektet beräknas kosta minst 20 000 kr/ha. Ersättning inom miljöinvesteringen ges för maximalt 40 000 kr/ha. Observera att restaurering med miljöersättning endast kan sökas en gång om året i samband med SAM-ansökan.

Skäl för avslag

- Restaureringen är redan påbörjad när ansökan inkommer till länsstyrelsen
- Marken får redan miljöersättning
- Marken uppfyller redan kraven för någon av miljöersättningarna
- Marken uppfyller i princip redan kraven för någon av miljöersättningarna och behöver endast enklare restaureringsåtgärder
- Igenväxningen har gått alltför långt och det anses inte rimligt att marken kommer att kunna uppfylla villkoren för miljöersättningen för betesmarker redan om fem år

Prioritering

Vid många ansökningar prioriteras restaurering av slåtterängar eftersom vi har mycket små arealer med hävdad slåtteräng i länet. Värdefulla och hotade betesmarkstyper med t.ex. höga naturvärden knutna till träd, strandängar som betas och mosaikbetesmarker prioriteras därefter.

Skötsel av mosaikbetesmarker och andra gräsfattiga marker

Syfte med ersättningen

Insatsen syftar till att ge en möjlighet att sköta och beta marker som har en lång tradition av hävd och därmed höga hävdgynnade värden men samtidigt har alltför

mycket berg, sand och stenar eller värdefulla buskar och träd än vad som accepteras i gårdsstödet och ordinarie miljöersättningar.

Historiskt sett har marker som inte varit möjliga att plöja på grund av många impediment istället använts som ängs- eller betesmarker. I Roslagen vid kusten användes utmarken som betesmark, till exempel betades hela Gräsö med omkringliggande småöar. Marken består här ofta av en mosaik av håll och partier med vegetation, duglig till foder. Det finns även flera miljöer i inlandet med stort inslag av sten eller värdefulla träd och buskar som länge har skötts med bete. I och med de strängare kraven i gårdsstödet och ordinarie miljöersättningar riskerar dessa typer av hävdade marker att helt växa igen.

Grundkriterier för ersättning

Marken ska ha särskilt höga natur- eller kulturvärden och ska betas varje år. Den markvegetation som finns ska bestå av gräs, örter eller ris som är dugligt som foder. Det sammanhängande området ska vara minst 0,1 ha, det är alltså inte godkänt med små "hål" i en för övrigt godkänd betesmark i den vanliga miljöersättningen. Marken ska inte vara i behov av restaurering.

Skäl för avslag

- Området har inte tillräckligt höga hävdgynnade natur- och/eller kulturvärden.
- Området är igenvuxet och behöver restaureras.
- Marken uppfyller redan kraven för vanlig miljöersättning för betesmark.
- Att området är fattigt på gräs beror på en tillfällig åtgärd som exempelvis avverkning eller röjning.

Prioritering

Vid många ansökningar prioriteras naturområdena:

- mosaikmarker med berghällar i kustnära områden och på öar, eftersom öppna miljöer med varma och solbelysta hållar gynnar många ljus- och värmeälskande växter, insekter och fåglar
- sandområden med många hotade insekter
- lövträdshagar med höga värden knutna till grov ek och/eller ask, alm, asp och björk
- alsumpområden med inslag av död stående al (även klen) framför allt i kustnära områden och områden vid Mälaren
- hasselområden med gamla och grova buketter som är viktiga som vedsubstrat för insekter

Bete och slåtter på svårtillgängliga platser

Syfte med ersättningen

Syftet med den kompletterande insatsen är att delvis täcka de merkostnader som uppstår för transporter och tillsyn för betesmarker och slåtterängar som ligger på öar utan broförbindelse eller färja. Ersättningen kan även ges till skötsel av slåtterängar med särskilda värden som ligger mycket svårtillgängligt och därför har dåliga transportmöjligheter.

Grundkriterier för ersättning

Det är endast betesmarker och slåtterängar som ingår i ett åtagande med ersättning för särskilda värden, mosaikbetesmark, skogsbete eller restaurering som kan ge ersättning. Marken ska ligga på en ö utan broförbindelse eller färja. Slåtterängar på fastlandet får inte ligga intill farbar väg.

Skäl för avslag

- Betesmarken/slåtterängen ligger på samma ö som brukningscentrum.
- Slåtterängen bedöms inte ligga tillräckligt svårtillgängligt.

Prioritering

Vid många ansökningar prioriteras öar med skogsbete vid Roslagskusten, framför allt för att bibehålla skogsbetet som var vanligt på öarna förr.

Särskild höhantering på slåtteräng

Syfte med ersättningen

Ersättningen går ut på att ängens hö tas omhand genom hässjning eller vändning. Syftet med insatsen är att ge en möjlighet för många av de ovanligare ängsväxterna att sprida sina frön samt att bevara det kulturhistoriska värdet i de trakter där höhantering skett och sker i form av traditionell hässjning.

Grundkriterier för ersättning

Det är endast slåtterängar som ingår i ett åtagande med ersättning för särskilda värden i form av rik slåtterängsflora och/eller höga kulturhistoriska värden kopplat till hässjning som kan få den kompletterande ersättningen.

Skäl för avslag

- Ängen bedöms inte ha tillräckligt rik flora som gynnas av den särskilda höhanteringen och har inte heller av tradition hanterats med hjälp av hässjning.

Prioritering

Vid många ansökningar prioriteras slåtterängar som slås med lie och där höet hanteras med traditionell hässjning.

Mångfaldsträda

Syfte med ersättningen

Många arter bland insekter och fåglar har minskat på grund av att vi numera brukar marken mer intensivt. Syftet med insatsen är att gynna biologisk mångfald på särskilt avsatt mark, medan huvuddelen av arealen brukas rationellt. Exempelvis gynnas pollen- och nektarsamlade bin, humlor samt fjärilar av att växterna på mångfaldsträdan får gå upp i blom. Fåglar kan finna goda häckningsmiljöer i den ostörda vegetationen och fältviltet livsrum. Länets regionala mål är att 200 hektar mångfaldsträda ska gå in i ett åtagande någon gång under åren 2010-2013.

Grundkriterier för ersättning

- Ersättning ges för maximalt 10 hektar/brukare.

- Mångfaldsträdan ska utgöras av ett helt fält eller av en minst 10 meter bred kantzon eller mittzon. Åtgärderna ska utföras på samma mark under hela den 5-åriga åtagandeperioden.
- Området ska lämnas med orörd stubb efter skörd. Ingen insådd av vall eller fånggröda bör förekomma, men första året kan du göra en gles insådd med en fröblandning som gynnar insekter och fåglar. En sådan skulle kunna bestå av vit- och rödklöver, sötväppling, humlelucern, käringtand, vicker och cikoria.
- För att dämpa invandringstakten av gräs kan delar av mångfaldsträdan jordbearbetas lätt, men inte under perioden 16 mars – 31 juli.
- Avslagning kan behövas i vissa fall för att styra vegetationens sammansättning, men inte före augusti eftersom många fåglar behöver skydd av vegetation. Fleråriga skott av vedartade växter, sly, buskar och träd får inte förekomma på mångfaldsträdan enligt tvärvillkoren. Avslaget växtmaterial ska föras bort.
- Trädan får brytas tidigast 1 augusti år 4. Det femte året ska trädan följas av en vårsådd gröda.
- Från det att mångfaldsträdan är etablerad till dess att brytning ska ske är det inte tillåtet att sprida växtskyddsmedel eller att gödsla. En liten gödselgiva kan dock få ges i samband med insådd om mångfaldsträdan sås in med en blandning som gynnar fågel- eller insekter.
- Marken får inte användas för upplag eller förvaring av avfall.

Skäl för avslag

- Stubb från spannmål/oljeväxter odlade året innan har inte lämnats på fältet.
- Marken är belägen i ett landskap där insekter och fåglar redan bedöms ha bra förutsättningar att trivas.

Prioritering

Inom insatsen prioriteras marker nära permanenta gräsmarker, sandiga marker eller potentiellt viktiga lokaler för häckande jordbruks- eller våtmarksfåglar. Marker i slättbygd prioriteras, eftersom mångfaldsträdor bedöms göra störst nytta för den biologiska mångfalden i dessa intensivt odlade områden.

Fågelåker

Syfte med ersättningen

En fågelåker är en spannmålsåker som inte skördas. Syftet med ersättningen är att gynna övervintrande och flyttande fåglar varav flera arter har en starkt vikande populationstrend både på svensk och europeisk nivå. Om hela fält lämnas obärgade så har det en mycket positiv effekt på dessa fåglar. **Förutom spannmål finns det möjlighet att även blanda in oljeväxter, lin eller baljväxter i utsädet med syfte att gynna ännu fler fågelarter.**

Grundkriterier för ersättning

Ersättning ges för maximalt 5 hektar/brukare. På stora gårdar (>160 ha) kan 10 hektar godkännas om fågelåkerarealen sprids väl över landskapet och därmed bedöms göra en stor miljönytta.

Minst ett hektar av spannmålsskörden ska skötas enligt stöd villkoren varje enskilt år i den 5-åriga åtagandeperioden. All mark som godkänns för fågelåker ska ligga i jordbrukspräglad omgivning, för att de aktuella fåglarna ska hitta dit. Spannmålen ska odlas med sikte på god skörd och lämnas oskördad och marken ska lämnas oplöjd fram till årsskiftet det år då ersättning söks.

Skäl för avslag

- Fältet odlas med en icke godkänd gröda.
- Fältet är litet och helt omgivet av skog.

Prioritering

Vid många ansökningar prioriteras marker belägna i ett öppet odlingslandskap för att gynna de fågelarter som är knutna dit.

Anpassade skyddszoner

Syfte med ersättningen

En anpassad skyddszon är ett område i en åker där det växer gräs och som är anlagd vid till exempel ytvattenbrunnar eller i svackor. Syftet med insatsen är att minska ytavrinningen från åkermark för att minska mängden fosfor som rinner i väg. Anpassade skyddszoner kan liksom de som anläggs längs vattendrag eventuellt ge en liten minskning av utsläppen av växthusgaser. Målet i Uppsala län är 20 hektar anlagd anpassad skyddszon under programperioden.

Grundkriterier för ersättning

- Första året i din åtagandeperiod ska du under våren så den anpassade skyddszonen.
- Den anpassade skyddszonen får inte ligga i kanten av en åker.
- Den anpassade skyddszonen måste ligga på samma mark under hela åtagandeperioden.
- Varje anpassad skyddszon ska vara minst 0,25 hektar.
- I din anpassade skyddszon får du inte gödsla, använda växtskyddsmedel eller gör något som kan förstöra eller skada din anpassade skyddszon.
- Du får inte bryta din anpassade skyddszon förrän på hösten det sista året i din åtagandeperiod.
- Den del av din åker som får ersättning för anpassade skyddszoner kan inte få ersättning för vallodling.

Skäl för avslag

- Det finns redan en befintlig skyddszon som angränsar till skiftet.
- Marken ligger inte på erosionbenägen mark, det vill säga vid till exempel ytvattenbrunnar eller svackor.

Prioritering

Vid många ansökningar prioriteras anläggningar av anpassade skyddszoner i områden med erosionskänsliga jordarter, längs vattenförekomster där övergödning är ett miljöproblem eller där mycket växtskyddsmedel används.

Specialinsatser för landskapets natur- och kulturmiljövården

Syfte med ersättningen

Specialinsatser är en insats som är till för projekt som inte täcks av någon av de andra insatserna inom utvald miljö. Syftet är att gynna odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden och allmänhetens möjligheter till rekreation.

Grundkriterier för ersättning

Insatsen måste vara konkret och ligga kvar i landskapet. Besiktning ska kunna göras i fält. Några övriga allmängiltiga kriterier finns inte fastställda. Länsstyrelsen gör en bedömning av miljönyttan och hur väl projektet stämmer med insatsens syfte.

Skäl för avslag

- Projektet är redan påbörjat när ansökan inkommer till länsstyrelsen
- Ersättning har förvärvats från annat håll för samma insats

Prioritering

Vid många ansökningar prioriteras de insatser som ingår som en del i en större helhetsinsatsning eller helhetsmiljö med höga natur-, kultur- eller rekreationsvärden.

Stängsel mot rovdjur*Syfte med ersättningen*

Uppsala län har en tät stam av lodjur, men även enstaka vargar och björnar i ökande stammar. Insatsen ska möjliggöra hållande av betande djur i områden med dessa rovdjur genom stöd till stängsling runt betesmarker och betesvallar. Betande djur är en förutsättning för att miljömålet om ett rikt odlingslandskap ska nås och att en rik biologisk mångfald bevaras i odlingslandskapet.

Länets regionala mål är att 50 hektar betesmark/-vall med behov av rovdjursstängsel ska få ersättning inom programperioden.

Grundkriterier för ersättning

För att ansökan skall beviljas krävs dokumenterad rovdjursförekomst i området. Ersättning ges endast till får- och getbesättningar. I undantagsfall kan dock ersättning ges även till nöt och häst om rovdjursangrepp på dessa djurslag förekommit i området. Marken som stängslas in måste vara en blocklagd betesmark eller betesvall. För ansökan som avser annans mark krävs skriftligt intyg från markägaren att denne ger sitt tillstånd för uppsättning av rovdjursstängsel. Stängslet skall monteras enligt Viltskadecenters senaste rekommendationer. Stängslet skall efter godkänd besiktning underhållas i sådant skick att det uppfyller kravet som rovdjursavvisande i minst 5 år. Det inhägnade området ska betas i minst 5 år efter godkänd besiktning.

Skäl för avslag

- Ersättning söks för mark som inte är eller kan blockläggas. Då hänvisas istället till viltskadeanslaget.
- Ersättning söks för nöt- eller hästbesättningar.
- Ersättning har förvärvats från annat håll för samma insats.

Prioritering

Vid många ansökningar prioriteras de områden som tidigare haft angrepp på tamdjur. Likaså prioriteras markerna som ska stängslas in enligt följande: 1. Betesmark med särskilda värden. 2. Betesmark med allmänna värden och/eller gårdsstöd. 3. Betesvall (åkermark). Bedömningar görs kopplat till länsstyrelsens övriga rovdjursarbete.

Vid beslut om medel gör länsstyrelsen en bedömning av risken för angrepp och skyddsbehov för betesdjuren, möjligheter till beteshävd och betesmarkens omfattning.

Insatser som inte är möjliga att söka i Uppsala län

Från och med år 2011 är följande insatser inte möjliga att söka:

Restaurering och återskapande av stenmurar

Motivering: Stenmurar som inhägnader är inte så karaktäristiska i länet. Insatsen har varit möjlig att söka i länet under åren 2008-2010 men ingen har sökt. På grund av lågt intresse är insatsen inte längre möjlig att söka i länet.

Rensning av våtmark

Motivering: I nuläget finns inga aktuella objekt där denna insats är aktuell i länet. Insatsen har varit möjlig att söka i länet under åren 2008-2010 men ingen har sökt. På grund av lågt intresse är insatsen inte längre möjlig att söka i länet.

Bränning på betesmark eller slåtteräng

Motivering: Insatsen har varit möjlig att söka i länet under 2010 då tre ansökningar kom in. Insatsens påverkan på markernas naturvärden är mycket svårbedömd. I länet finns inte någon större tradition av bränning i den form som främst avses, dvs. bränning av ljunghedar. Vi har i nuläget för lite kunskap om hur bränning gått till historiskt i länet och vad för sorts marker man har skött med bränning. Därför är insatsen tills vidare inte längre möjlig att söka i länet.

Åker för bevarande av hotade åkerogräs

Motivering: Insatsen har varit möjlig att söka i länet under åren 2008-2010 men ingen har sökt. På grund av lågt intresse är insatsen inte längre möjlig att söka i länet.

Restaurering av bevarandevärda eller svårbrukade åkermarker

Motivering: Insatsen har varit möjlig att söka i länet under åren 2008-2010 då totalt en ansökan har kommit in. På grund av lågt intresse är insatsen inte längre möjlig att söka i länet.

Från och med år 2012 är följande insats inte möjlig att söka:

Skötsel av landskapselement med särskilda värden

Motivering: Insatsen har varit möjlig att söka i länet under åren 2008-2011 då totalt en godkänd ansökan har kommit in. På grund av lågt intresse är insatsen inte längre möjlig att söka i länet.

Traditionella husdjursraser

Det nationella målet är att 5000 djurenheter ska anslutas till programmet och att ingen ras ska klassificeras som kritisk ur utrotningssynpunkt. Med det nyckeltal

som, i de flesta fall, används för att uttrycka länets andel så skulle målet för Uppsala läns del bli 150 djurenheter. Denna siffra torde bli svår att uppnå. Eftersom hållandet av utrotningshotade raser till allra största delen är avhängigt enskilda personers engagemang och 1 000 kr per djurenhet är sannolikt inte tillräckligt mycket pengar för att locka ett större antal att ansluta sig till stödet.

Minskade växtnäringsförluster från jordbruksmark

Insatserna ska bidra till att uppfylla miljö kvalitetsmålet *Ingen övergödning* och har även en positiv effekt på miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap*.

Det nationella målet är en anslutning med ca 7 000 ha skyddzoner längs vattendrag. I Uppsala län ska, med hjälp av information och rådgivning, strävas efter att arealen skyddszoner minst bibehålls under perioden. Att mervärdet, ur ersättningssynpunkt, är sänkt kan dock innebära att jordbrukarnas intresse för stödformen svalnar.

Miljöskyddsåtgärder

Insatsen ska framför allt bidra till att uppfylla miljö kvalitetsmålen *Giftfri miljö* och *Ingen övergödning*. Den har även en positiv effekt på miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap*.

Insatsen syftar till att minska riskerna vid användning av växtskyddsmedel samt att förbättra anpassningen av gödselgivor så att riskerna för förluster av växtnäringsämnen minskar. Det nationella målet är en anslutning av ca 600 000 ha. Eftersom likartat stödsystem efterlysts av jordbrukarkåren bör det vara möjligt att uppnå en anslutningsgrad av minst 30 % av länets areal.

Ekologiska produktionsformer

Det nationella målet är att 20 % av jordbruksmarken ska vara certifierad. Ökad ekologisk produktion ska medverka till att uppfylla flera av miljö kvalitetsmålen. Länet nådde tidigt upp till 15-procent av arealen men under flera år har ökningstakten varit relativt svag. Efterfrågan börjar åter öka och med både utsikter till merbetalning för produkterna och ett offentligt stödsystem i botten kan länet eventuellt uppnå målet 20 % av jordbruksmarken ekologiskt odlad, vilket också är det regionala miljö kvalitetsmålet för *Ett rikt odlingslandskap*.

Bevara och utveckla skogens mångfald som söks via Skogsstyrelsen

Målet för insatsen är att bevara och utveckla biologisk mångfald och kulturmiljö värden i den svenska skogen. Det ska ske på produktiv skogsmark som har skötselkrävande natur- och kulturmiljö värden och åtgärderna ska bidra till uppfyllelsen av miljömålet Levande skogar. Stöd kan även lämnas för insatser som kan främja de sociala värdena på mark som har höga natur- eller kulturmiljö värden.

Prioritering av målklassning

En förutsättning för att kunna ansöka om arealstöd och/eller schablonersättning är, om fastigheten omfattar 20 hektar produktiv skogsmark eller större, att fastigheten är målklassad. Prioritering av vilka fastigheter som beviljas stöd ska grundas på förekomsten av kända natur- och kulturmiljö värden. Mindre företag ska gynnas. Stöd beviljas utan prioritering till målklassning av fastigheter:
– mellan 21-50 hektar produktiv skogsmark i Götaland,

- mellan 21-75 hektar produktiv skogsmark i Svealand,
- mellan 21-100 hektar produktiv skogsmark i Norrland.

Prioritet 1 har ansökningar om stöd för målklassning av fastigheter med större areal produktiv skogsmark än ovan och som uppfyller något av följande krav:

- fastigheten ligger i Natura 2000-område, och om inga kända värden finns ska minst 50 % av fastighetens areal ligga inom området
- fastigheten ligger i värdestrakt enligt länens genomförandestrategi, och om inga kända värden finns ska minst 50 % av fastighetens areal ligga inom området
- fastigheten ligger i utpekade geografiska områden enligt åtgärdsprogram för hotad art
- fastigheten har kända såväl natur- som kultur- och sociala värden
- ansökan om stöd för åtgärder av dokumenterade miljövärden har inkommit till Skogsstyrelsen

Prioritet 2 har ansökningar om stöd för målklassning av fastigheter med större areal produktiv skogsmark än ovan där.

- fastigheten har en kombination av kända antingen natur- och kulturvärden, natur- och sociala värden eller kultur- och sociala värden

Prioritering arealstöd

Skogsägare som har en fastighet med dokumenterad förekomst av skötselkrävande natur- eller kulturmiljövärden kan ansöka om arealstöd och/eller schablonersättning för att bevara eller utveckla dessa värden under förutsättning att fastigheten är målklassad. Kvaliteten på de skötselkrävande natur- eller kulturmiljövärdena tillsammans med eventuella sociala värden avgör om fastigheten ska prioriteras för stöd. Fastigheter med mindre än 20 hektar produktiv skogsmark behöver inte vara målklassade för att ansöka om stöd för åtgärder. Mindre företag ska gynnas.

Ansökningar där fastigheten och skötselplanen uppfyller ett eller flera av nedanstående kriterier prioriteras. Ju fler kriterier som uppfylls desto högre prioritet. Kriterierna är grupperade utifrån sin betydelse för natur- och kulturmiljövärdena och prioritet 1 har högst betydelse.

Prioritet 1 har ansökningar där fastigheten ligger i antingen:

- Natura 2000-område
- värdestrakt med angivna naturtyper enligt länens Strategi för formellt skydd av skog
- prioriterad skogstyp enligt länens Strategi för formellt skydd av skog
- utpekade geografiska områden i Åtgärdsprogram för hotad art

eller ligger utanför sådana områden men har en skötselplan som omfattar:

- en skötselareal > 10 hektar och åtgärder som gynnar såväl natur- som kulturmiljö- och sociala värden

Prioritet 2 har ansökningar där fastigheten ligger utanför områden enligt prioritet 1 men skötselplanen omfattar:

- en skötselareal > 5 hektar och åtgärder som gynnar antingen natur- och kulturmiljövärden eller natur- och sociala värden eller kulturmiljö- och sociala värden
- objekt med natur- eller kulturmiljövärden som ligger i direkt anslutning till annat objekt med höga natur- eller kulturmiljövärden

- åtgärder som gynnar flora- och faunalokal för hotad art
- åtgärder som gynnar förekomst av biologiskt kulturarv

Prioritet 3 har ansökningar där skötselplanen omfattar:

- en skötselareal < 5 hektar och åtgärder som gynnar enbart natur- eller kulturmiljövärden

- riksintresse för kulturmiljövård eller friluftsliv

- gynnar natur- eller kulturmiljövärden i kontinuitetsskog

På objektsnivå prioriteras de skötselkrävande värdena i följande ordning:

1. Biotopskyddsområden och naturvårdsavtal samt fornlämningar inklusive fornlämningsområde och kulturhistorisk miljö med mycket hög kvalitet.
2. Nyckelbiotoper och objekt med naturvärden samt kulturhistorisk miljö med hög kvalitet.
3. Avdelningar med N- och PF-mål samt kulturhistorisk miljö med måttlig kvalitet.

Prioritering av schablonersättning

Förutom den prioritering av fastigheter som beskrivs ovan för arealstöd ska dessutom vid behov följande kriterier beaktas vid handläggning av ansökningar som omfattar schablonersättning.

Linjeelement

- Röjning, rensning och utmärkning av stig eller vandringsled

Stigen eller leden ska vara allemansrättsligt tillgänglig. Stöd prioriteras till åtgärder som syftar till att göra en ny stig/vandringsled eller göra en befintlig stig/vandringsled tillgänglig i områden för rekreation, friluftsliv och turism.

- Röjning och rensning av äldre stenmur

Stöd prioriteras till murar längre än 30 meter och som på minst hälften av sin längd är sammanhängande och ovan mark huvudsakligen består av minst två lager upplagd sten. Murens ålder bör vara minst ca 50 år gammal.

- Uppsättning av stängsel för att gynna lövskogsmiljöer

Stöd prioriteras till stängsel av biotopskyddsområden, naturvårdsavtal, nyckelbiotoper och objekt med naturvärden samt avdelningar med målklass NO och NS i syfte att skapa lövskog. Stöd för stängsel kan också prioriteras för att skydda lövskog i avdelningar med målklass PF(K) och PG som direkt gränsar till ett skyddat område eller en nyckelbiotop med naturvärden kopplade till lövträd om där finns minst 2 000 lövhuvudplantor/ha med en medelhöjd av högst 1,5 m. Stöd till stängsel prioriteras även till avdelningar som ligger i en trakt eller ett område som pekats ut i följande åtgärdsprogram för hotad art beroende av lövskog; vitryggig hackspett, björklevande vedskalbaggar, brandinsekter.

- Återställande av mindre flottled

Stöd prioriteras till flottleder som i normalfallet har en vattenspegel som vid normalvattenföring är högst 10 m bred i genomsnitt per 100 m strömfåra och där tidigare flottning finns dokumenterad, t.ex. i flottningsföreningars skrifter.

Punktobjekt

- Hamling

Stöd prioriteras till hamling av samma trädslag som historiskt har hamlats på platsen.

– Frihuggning av naturvärdesträd

Stöd prioriteras till naturvärdesträd med rödlistade arter och träd grövre än 50 cm i brösthöjd.

– Skapande av död ved

Stöd prioriteras till skapande av död ved av sådana trädslag som knyter an till skogshistoriken och naturvärdena på platsen. Finns t.ex. naturvärden med koppling till asp skapas främst död ved av asp.

– Igentäppning av dike

Stöd prioriteras till dikesproppar i en gång grävda diken som försumpar skogsmark med minst 30-procentig krontäckning. Stöd prioriteras inte till dikesproppar i naturliga vattendrag eller diken som är rätade vattendrag.

– Frihugga och rensa kulturmiljö från träd och ris

Stöd prioriteras till åtgärder som frihugger och rensar kulturmiljöer på skogsmark.

– Restaurera skoglig kulturmiljöbyggnad

Stöd prioriteras till restaurering av minst 50 år gamla kulturmiljöbyggnader med koppling till tidigare skogsbruk (t.ex. sågverksamhet, flottning, kolning, tjärframställning) eller bosättning i skog (torp, fäbod, samevisten).

– Skapande av utblick (sikthuggning)

Åtgärder prioriteras som skapar en från ris och hindrande vegetation fri utblick eller utsikt över omgivningen eller landskapet omkring, t.ex. högt belägna eller möjliga utsiktsplatser, väl valda punkter längs en stig eller vid en rastplats/målpunkt.

Yttäckande störning

– Naturvårdsbränning

Stöd prioriteras till naturvårdsbränningar där högst 50 % av virkesvolymen huggits och tagits tillvara och där ett antal grova träd av varje förekommande trädslag i avdelningen lämnats.

Öka arealen ädellövskog

Målet för åtgärden är att utveckla bestånd av ädellövskog i syfte att öka den biologiska mångfalden. Arealen ädellövskog kan ökas genom nyanläggning. Ädellövskog kan även återskapas genom att röja eller gallra fram ädellövskog ur blandskog. Insatserna ska bidra till att arealen ädellövskog ökas och målgruppen är skogsägare.

Med ädla lövträd menas de inhemska trädslagen alm, ask, avenbok, bok, ek, fågelbär, lind och lönn. Nedanstående kriterier ligger till grund för bedömningar mellan inkomna ärenden. De objekt med högst potential att i framtiden hysa höga biologiska värden relaterade till ädellövskog prioriteras.

– Anläggningsområdets karaktär och befintliga värden

Skapande av ädellövskog på ett område med blandskog eller lövskog prioriteras framför anläggning på nedlagd åkermark och efter barrskog. Områdets potential att hysa biologisk mångfald relaterad till ädellövskog gynnas av att det redan finns befintliga ädla lövträd och andra lövträd på området och ökar med åldern på dessa träd.

– Ädellövskog i omgivande landskap

Nyanläggning eller återskapande av ädellövskog i områden i direkt anslutning till andra ädellövbestånd har större potential att hysa biologisk mångfald relaterad till ädellövskog än områden där bestånden ligger långt ifrån andra bestånd med ädla lövträd. Potential ökar med andelen ädellövskog i omgivande landskap.

– Beståndets storlek

Potentialen att hysa biologisk mångfald ökar med arealen på beståndet. Andra faktorer som gynnar biologisk mångfald är till exempel inblandning av lind, lönn, avenbok och hassel i beståndet, anläggning på fuktig eller frisk mark, på blockmark eller i branter samt på kalkrik mark.

Axel 3 Ökad diversifiering av landsbygdens näringsliv

Åtgärder inom denna axel har som mål att främja en ökad diversifiering av landsbygdens näringsliv.

Syfte: Att främja sysselsättning, högre livskvalitet för dem som bor på landsbygden samt ett hållbart nyttjande av landsbygdens samlade resurs.

Landsbygd en viktig del av vårt landskap.

All mer som tillväxten sker i tätorterna, så ska man aldrig glömma att landsbygd är ett viktigt område för fritid, livsmedel produktion, bostad och mycket mer. Det är därför viktigt att påverka en positiv utveckling av landsbygden i deras multifunktionella roll som visar befolkningen hur betydelsefull landsbygden är.

Målgruppen är bredare än för de två andra axlarna (axel 1 och 2) eftersom den vänder sig till andra typer av landsbygdsföretag än jord- och skogsbruk. Kvinnorna är de som flyttat mest från landsbygden men också de som tar första steget över till kompletterande verksamhet för att kunna bo och verka i sin hembygd. Deras företagsamhet och kompetensutveckling är en mycket viktig del i landsbygdens utveckling.

Integrationen av utlandsfödda svenskar behöver förbättras genom att deras kunskaper och affärsidéer tas till vara i högre utsträckning. Ambitionen är att under programperioden öka informationen, kunskapsspridningen, dialogen och nätverksaktiviteterna om de gröna näringarna, landsbygden och dess miljöer till denna grupp inom ramen för kompetensutveckling och företagsstöd.

Unga företagare inom lantbruket och landsbygdsföretagandet behöver stöttning för sin fortlevnad och utveckling på landsbygden. Företagsstöd och kompetensutveckling inom olika områden är viktig för denna grupp.

Projektstöd kan lämnas till företag, sammanslutningar av företag, organisationer, föreningar, kommuner och myndigheter, där resultatet av projektet kommer mer än en part tillgodo eller där resultatet bidrar till att målen i landsbygdsprogrammet uppfylls.

Samverkan mellan olika parter och samverkan över länsgränserna ska uppmuntras. Exempel på projekt är att genomföra förstudier, bilda nätverk eller skapa samverkanslösningar för genomförande av idéer och innovationer etc.

Diversifiering till annan verksamhet än jordbruk (åtgärd 311)

Genom reformer av jordbrukspolitiken (CAP) påverkas den framtida strukturen inom jordbruket. Frikopplade stöd och en tydligare anpassning till marknadens krav och villkor ökar konkurrensen och förändrar de ekonomiska förutsättningarna för lantbruksföretagen. Mycket talar för att den långsiktiga trenden med färre lantbruksföretag fortsätter och förstärks genom pågående reformering.

Pågående omstrukturering med ett minskat antal jordbruksföretag påverkar förutsättningarna för en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling på landsbygden. Om inga åtgärder vidtas leder en ytterligare minskning av aktiva heltidsföretag på sikt till vikande sysselsättning, lägre ekonomisk aktivitet samt dåligt utnyttjande av landsbygdens samlande resurser. Därmed försämras också möjligheterna till framtida bosättning och landsbygdens attraktionskraft minskar.

Det är idag snarare regel än undantag att en jordbrukarfamilj har fler än en inkomstkälla. Att stödja diversifiering av företagandet syftar till att inkomsterna på gården ska kunna stärkas så att färre människor blir beroende av arbetspendling och att dagbefolkningen därmed ökar. En sådan utveckling har förutom ekonomisk betydelse påverkan på både miljön och den sociala situationen på landsbygden. Exempel på diversifierade verksamheter kan vara hästnäringen, bed & breakfast café och gårdsbutik.

Förnybar energi och minskad klimatpåverkan - en förstärkning av medel har skett för satsningar som har till syfte att stimulera utveckling och vidareförädling av förnybar energi för att öka produktionen och utveckla lösningar som kan spridas över landet, inklusive transport till slutanvändning. Dessa medel förvaltas till största delen av Jordbruksverket och kan fördelas till länet om ansökningar i länet finns.

En viss del av medlen har tilldelats Uppsala län för satsningar i biogasanläggningar vilka rötar gödsel. Stöd till dessa har prioritet då utsläppen av växthusgaser från jordbruket minskas.

Eftersom det efter 3 år av programmet inte tydligt går att urskilja prioriterade områden och det är viktigt att inte utestänga företag med innovation är det kreativiteten, utvecklingspotentialen och sökandens förutsättningar att lyckas som får styra fördelningen av medel. Medeltilldelningen inom denna åtgärd kommer dock att fördelas på olika branschområden. Detta för att branscher som inte har funnit denna möjlighet tidigt i programperioden ändå ska kunna ges möjlighet lite senare.

Länsstyrelsen i Uppsala kommer därmed målinriktat vända sig till branscher som inte riktigt sett möjligheterna med landsbygdsprogrammet ännu och informera om dessa möjligheter.

Företagsstöd beviljas med 30 % av stödberättigande kostnaderna dock maximalt med 600 000 kr per företag och 4 års period. Projektstöd till privata och offentliga aktörer kan beviljas med max 50 % av de stödberättigande kostnaderna med ett maxbelopp om 600 000 kr per projekt och 3 års period och i undantagsfall kan mer medel beviljas om länsstyrelsen anser det befogat.

Observera! Takbeloppet till företagsstöd till biogasanläggningar är 1,8 miljoner kronor per företag och 4-års period.

Affärsutveckling i mikroföretag (åtgärd 312)

Ett mikroföretag är ett företag, som omsätter mindre än två miljoner euro per år och i vilket sysselsättningen uppgår till mindre än 10 årsarbetskrafter. Konkurrenskraftiga företag och ett diversifierat näringsliv är en av förutsättningarna för en hållbar landsbygdsutveckling. Goda förhållanden för entreprenörskap är en av nyckelfaktorerna för att nå ett uthålligt och väl fungerande näringsliv. Viljan till entreprenörskap och företagande bland landsbygdens invånare är betydelsefull för den framtida utvecklingen. I områden med hög etableringsgrad av nya företag finns också den mest positiva inställningen till företagande. Insatser som påverkar attityder, som synen på och viljan att starta eget, kan vara en viktig del i satsningar för att stärka det lokala näringslivet. Detta gäller även insatser som riktas mot den nationella visionen om Sverige som det nya stora matlandet. Efterfrågan på lokal mat och matkultur är stor och landsbygdsföretagens möjlighet att ta tillvara på dessa förutsättningar ska uppmuntras. Det kan exempelvis röra sig om investeringar i butiker och restauranger som saluför lokal/regional mat eller som använder sig av traditionella tillverkningsmetoder. Skapandet av stödjande miljöer för entreprenörskap är ett annat område som har stor betydelse för utvecklingen.

Särskild uppmärksamhet bör riktas mot insatser som undanröjer hinder för kvinnors och ungdomars samt svenskar med utländsk bakgrunds möjligheter till eget företagande. Företagens potential till att tillföra landsbygden ekonomisk tillväxt och ny sysselsättning ska avgöra prioritetsordningen. Dock kan de delar av länet som efter 2 år av programperioden inte tagit del av stöden få förtur vid medelsbrist.

Företagsstöd beviljas med 30 % av stödberättigande kostnaderna dock maximalt med 600 000 kr per företag och 4 års period. Projektstöd till privata och offentliga aktörer kan beviljas med max 50 % av de stödberättigande kostnaderna med maximalt 600 000 kr per projekt och 3 års period och i undantagsfall kan mer medel beviljas om länsstyrelsen anser det befogat.

Observera! Takbeloppet till företagsstöd till biogasanläggningar är 1,8 miljoner kronor per företag och 4-års period.

Främjande av turistnäringen (åtgärd 313)

Turism kan vara betydelsefull för ekonomisk utveckling och sysselsättning i länet. Dessutom har turismen en stor tillväxtpotential. Riksdagen har under 2005 beslutat om ett nytt övergripande mål för turismpolitiken. Målet är att Sverige ska ha en hög attraktionskraft som turistland och en långsiktig konkurrenskraftig turist-

näring, som bidrar till ekologisk hållbar tillväxt och ökad sysselsättning i alla delar av landet.

I begreppet turism ingår många olika former av resande och nyttjande av tjänster. Utöver den traditionella uppdelningen i affärs- och privatresande talar man också om andra etablerade former som t.ex. kultur-, eko- och landsbygdsturism. Att kunna erbjuda upplevelser och aktiviteter har blivit allt viktigare för att vara konkurrenskraftig på marknaden.

Paketlösningar eller annan samordning av de olika komponenterna resor, boende, mat, aktiviteter och upplevelser efterfrågas i allt större omfattning av kunden. För att uppnå framgång krävs goda branschkunskaper och bra kvalitet på produkterna. Tillgänglighet och logistiklösningar för resande och transporter är också betydelsefulla faktorer för en positiv utveckling av turistnäringen i landsbygdsområden.

Uppsala län prioriterar ansökningar som genom samarbete kan erbjuda så att kunden kan få flera delar av upplevelsen i ett och samma paket exempelvis mat, boende och någon lokal upplevelse etc.

Företagsstöd beviljas med 30 % av stödberättigande kostnaderna dock maximalt med 600 000 kr per företag och 4 års period. Projektstöd till privata och offentliga aktörer kan beviljas med max 50 % av de stödberättigande kostnaderna med maximalt 600 000 kr per projekt och i undantagsfall kan mer medel beviljas om länsstyrelsen anser det befogat

Grundläggande tjänster för ekonomi och befolkningen på landsbygden (åtgärd 321)

Denna åtgärd är uppdelad i två insatser; dels övriga grundläggande tjänster, dels grundläggande tjänster – bredband.

Övriga grundläggande tjänster

Från och med 2012 finns inga medel kvar för denna insats inom Uppsala län.

Omvärldsförändringar, marknadskrafter, förändrade beteenden hos konsumenter och förändrade strategier hos företag är faktorer som har stor inverkan på serviceutvecklingen. I en del fall får dessa faktorer större genomslag i gles- och landsbygdsområden.

Tillgången till dagligvarubutiker eller drivmedelstationer har stadigt minskat. Effekterna för en ort som mister sin butik eller andra serviceställen är många gånger stora. Dagligvarubutiken fungerar ofta som ombud för andra servicefunktioner som post, bank, apotek, drivmedelsförsäljning och systembolag. Med butiken försvinner därmed också annan viktig service från orten. Möjligheterna att hitta nya lokala samordningslösningar, där både kommersiell och offentlig service skulle kunna ingå, försvåras om inte butiken finns kvar som ett nav i bygden.

Betydelsen av butiken som en naturlig samlingspunkt för befolkningen och annan företagsamhet ska heller inte underskattas. Begränsad tillgång på ett allsidigt utbud av kultur- och fritidsaktiviteter är ofta ett motiv för inte minst ungdomar att flytta från landsbygden.

Åtgärden syftar till att åstadkomma en god allmän servicenivå på landsbygden. Det kundunderlag som erfordras för att det ska vara möjligt att, på affärsmässiga

villkor, kunna bedriva olika verksamheter av servicekaraktär är ofta för litet på landsbygden. Något som av många betraktas som landsbygdens stora fördel, bl.a. att slippa trängsel i en gles miljö, förvandlas ur servicesynpunkt till en nackdel. Servicen på landsbygden kan dock stärkas på många håll genom en god samverkan mellan olika aktörer samt kompetensutveckling riktad mot servicegivare. Kreativa lösningar i form av t.ex. samlokalisering, flexibilitet, infrastrukturella anpassningar m.m. ska stödjas i denna strategi. För att kunna nå framgång krävs en god samverkan mellan alla, både offentliga och privata, intressenter som har betydelse för de landsbygdsboendes tillgång till närservice. I den kommunala översiktsplaneringen är det viktigt att dessa aspekter beaktas.

Uppsala läns prioritering är att stötta initiativ som omfattar samordning av olika serviceaktiviteter före enstaka satsningar och ansökningar som bidrar till att kunskapen om marknads- och kundorienteringen ökar.

Företagsstöd beviljas med 30 % av stödberättigande kostnaderna dock maximalt med 600 000 kr per företag och 4 års period. Projektstöd till privata och offentliga aktörer kan beviljas med max 50 % av de stödberättigande kostnaderna med maximalt 600 000 kr per projekt och i undantagsfall kan mer medel beviljas om länsstyrelsen anser det befogat.

Grundläggande tjänster - bredband

Sverige har tagit fram en digital agenda för Sverige – it i människans tjänst. Det nationella målet är att Sverige ska ha ett bredband i särklass och vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. När det gäller infrastruktur för elektroniska kommunikationer är målet att år 2020 ska 90 procent av Sveriges befolkning och fasta verksamheter ha tillgång till bredband om 100 Mbit per sekund. Tillgång till bredband med hög kapacitet är av stor vikt för tillväxt i samhället och som stöd för att nå uppsatta miljömål.

I Uppsala län är det främst boende på landsbygden som saknar eller har anslutningar med mycket låg ADSL-kapacitet visar kartläggningen: 'IT-infrastruktur i Uppsala län 2009'². Dagens ADSL och känd teknik för mobila nät uppfyller inte målet om minst 100 Mbit per sekund till slutkunder. Därför behövs en ökad utbyggnad av fiberbaserat bredband i hela länet.

Regeringen har satsat 375 miljoner till bredbandsutbyggnadsprojekt under 2012-2014 genom nya medel och genom omfördelningar i Landsbygdsprogrammet. Därtill finns 120 miljoner i kanalisationsstöd. Av dessa medel har Uppsala län tilldelats totalt 12,5 miljoner kronor varav drygt 9,1 miljoner kronor som projektstöd inom Landsbygdsprogrammet och drygt 2,2 miljoner kronor som medfinansiering från PTS samt knappt 1,2 miljoner kronor som kanalisationsstöd.

Länsstyrelsens tilldelning ska användas till utbyggnad av bredband i länet. Medel kan endast beviljas för projekt på landsbygden där marknadsförutsättningarna för bredbandsutbyggnad bedöms som svaga. Stöd ges för nyanläggning av infrastruktur och kan sökas av föreningar, vägsamfälligheter och andra

²<http://www.lansstyrelsen.se/upsala/Sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/infrastruktur-och-it/Pages/Bredband.aspx>

sammanslutningar av boende och företag på landsbygden samt av kommuner. Projekten ska vara i linje med övrig bredbandsutbyggnad och länsstyrelsen anser att projekten bör vara förankrade i respektive kommun. Samfälligheter och lokala föreningar rekommenderas att anlägga kanalisation och upplåta denna till operatörer som installerar fiber och levererar tjänster. Stödberättigande kostnader är i första hand för projektering inkl. projektledning, grävning, rör och **dragning av rör**.

Projekt, som kommer många landsortsboende till del och som underlättar för anslutning till befintlig bredbandsstruktur samt inte skapar isolerade bredbandsområden, är prioriterade. Det är därför viktigt att sökande i ett tidigt skede tar kontakt med operatörer i området och att kanalisationen byggs så att framtida utbyggnad i närområdets olika riktningar är möjlig. Rapporten: 'IT-infrastruktur i Uppsala län 2009' kan användas i marknadsundersökningen. Kompletta ansökningar har företrädare framför icke kompletta. Vid stort söktryck förbehåller sig länsstyrelsen rätten att avgöra vilka projekt som är till mest nytta för landsbygden utifrån geografisk spridning och tillgång till bredband efter samråd med kommunerna.

Länet ser det som en viktig angelägenhet att påskynda utbyggnaden av bredband på landsbygden och därmed öka möjligheten till utveckling av befintliga företag samt till nyetablering av företag på landsbygden. Samförläggning av tomrör för fiber i samband med alla grävningar med annat syfte ger ökad samhällsnytta och är viktigt för att bredbandsutbyggnaden ska nå så långt ut som möjligt på landsbygden. Stöd kommer även att ges till förstärkning av prestanda i befintliga nät. Information om möjligheten att söka stöd kommer att genomföras i samverkan med Samhällsbyggnadsenheten på länsstyrelsen.

Stöd till bredband inom Landsbygdsprogrammet kan endast sökas i form av projektstöd.

Kanalisationsstöd, som ligger utanför landsbygdsprogrammet, kan sökas av en kommun, samfällighet eller enskild företagare och avser att rören, som är avsedda för it-infrastruktur, anläggs, dokumenteras och tillhandahålls. Kanalisationsstödet söks på särskild blankett via länsstyrelsen. Länsstyrelsen avgör vilka typer av stöd som är aktuella för respektive ärende.

Stöd till utbyggnad av bredband till föreningar, sammanslutningar av privatpersoner och företag samt kommuner kan beviljas med max 75 procent av de stödberättigade kostnaderna och de resterande 25 procent av de stödberättigande kostnaderna ska vara egen kontantinsats eller offentlig medfinansiering.

Förnyelse och utveckling i byarna (åtgärd 322)

Ett lokalt engagemang är en absolut förutsättning för att en process ska kunna starta som kan vända en negativ utveckling. Individer och organisationer med drivkraft och visioner måste finnas liksom ett genuint intresse från kommun och andra offentliga organisationer som kan påverka utvecklingen. Möjligheterna att bibehålla eller öka boendet är till största delen beroende av två faktorer – tillgång till lokala sysselsättningsmöjligheter och/eller goda förutsättningar för arbetspendling. Båda dessa faktorer finns beaktade ovan och uppnås framgång när det gäller ett ökat/breddat företagande respektive goda infrastrukturförhållanden finns det goda förutsättningar även när det gäller boendet.

Det kan vara motiverat att med åtgärden initialt stötta sådana grupper och nätverk som arbetar med en strategi för hur de vill öka byns attraktionskraft och få igång en hållbar utveckling i bygden. Målet för en sådan lokal strategi ska vara att stimulera verksamhet för att förbättra levnadsvillkoren för medborgarna och förutsättningarna för företagande och bosättning på orten. Exempel på verksamheter som kan ingå i en hållbar lokal strategi är åtgärder som skapar förutsättningar för inflyttning, etablering av företag, servicelösningar samt insatser på kultur- och fritidsområdet.

Det finns få billiga bostäder till unga på en stor del av landsbygden. Många av de unga som är födda på landsbygden och vill flytta hemifrån och bo kvar på landsbygden, hittar inget boende utan söker sig till tätorten. Detsamma kan gälla ungdomar som vill flytta ut från tätort till landsbygd.

Uppsala län kommer att prioritera de projekt som bedöms bidra till en hållbar samhällsutveckling utifrån inkommen projektplan.

Projektstöd till privata och offentliga aktörer kan beviljas med max 50 % av de stödberättigande kostnaderna med maximalt 600 000 kr per projekt och i undantagsfall kan mer medel beviljas om länsstyrelsen anser det befogat

Bevarande och uppgradering av natur- och kulturarvet på landsbygden (åtgärd 323)

På landsbygden finns många byggnader som i dag saknar användning och som är av kulturhistoriskt värde eller har betydelse för bygdens identitet. Exempel på sådana byggnader är äldre ekonomibyggnader av olika slag i lantbruket, gamla industrilokaler, gemensamhetsbyggnader i byarna och outnyttjade bostadshus. De kan representera ett samlat byggnadskapital och kulturvärde som, om det kan utnyttjas för nya ändamål, kan bidra till en hållbar utveckling av landsbygden samtidigt som lokalt värdefulla byggnader och kulturmiljöer bevaras. Genom upprustning med respekt för bevarandevärdena finns vissa möjligheter att tillgodose lokal efterfrågan på byggnader till användning som samlingslokal med tillgång till kök för aktiviteter såsom kalas, bröllop, service, kultur eller kommersiella verksamheter. Goda exempel finns på byggnader som omvandlats till uthyrning för bl.a. restaurangverksamhet, handel och småskalig tillverkning och som därmed bidrar till inkomster och sysselsättning. Områdets eller byggnationens betydelse för bygdens attraktivitet och lockelse för besökare eller inflyttare ska avgöra prioritetsordningen.

Länsstyrelsen i Uppsala län kommer att prioritera:

- Ansökningar där syftet är att ta ansvar för sin bygds utveckling genom skötsel av natur- och kulturarvet.
- Projekt som syftar till att förbättra förutsättningarna för bevarande av byggnader med kulturhistoriskt värde för bruk inom kommersiella, sociala eller kulturella användningsområden har också hög prioritet.

Företagsstöd beviljas med 30 % av stödberättigande kostnaderna dock maximalt med 600 000 kr per företag och 4 års period. Projektstöd till privata och offentliga aktörer kan beviljas med max 50 % av de

stödberättigande kostnaderna med maximalt 600 000 kr per projekt och i undantagsfall kan mer medel beviljas om länsstyrelsen anser det befogat

Åtgärder i form av utbildning och information (åtgärd 331)

En viktig åtgärd för att åstadkomma social och ekonomisk utveckling är att genom information och utbildning påverka människors förmåga och attityder.

Landsbygdens företag är oftast producenter av olika råvaror och insatsvaror som sedan förädlas av andra företag på samma ort. Kunskapsinnehållet är inte sällan lågt i de varor och tjänster som produceras. Den alltmer betydelsefulla tjänstesektorn utvecklas heller inte i lika snabbt takt på landsbygden som i landet som helhet. För att nå långsiktig hållbar utveckling för företagande på landsbygden och skapa förutsättningar för tillväxt behöver kunskapsinnehållet öka i produkter och tjänster.

Attityder och kulturer i de offentliga miljöer där besluten fattas som påverkar individers möjligheter att utveckla verksamheter är även de väsentliga för det lokala tillväxtpotentialerna. Att påverka/förändra kulturer och attityder tar lång tid. Den sjuåriga planeringshorisonten är i sammanhanget kort men om arbetet inleds tidigt under perioden bör skillnad mellan nu och då gå att upptäcka år 2013. Målet med denna typ av insatser som kan vara seminarieserier, utbildningar och/eller andra former av individ- eller masskommunikation är att få fler presumtiva entreprenörer/företagare att bidra till utvecklingen. Målgruppen ska vara alla landsbygdsboende. Följande områden har prioriterats i Uppsala län, affärsutveckling och lönsamhet, kunskap om generationsskifte, mentorprogram, samverkansmodeller, kund- och marknadsorientering och övriga ansökningar prioriteras utifrån efterfrågan. Stöd inom denna åtgärd kan både sökas till att anordna kompetensutvecklingsaktiviteter och att delta i kompetensutvecklingsaktiviteter.

Aktiviteter som kommer att ha hög prioritet inom denna åtgärd är deltagande och anordnande av företagsutvecklingskurser som gynnar småföretagaren. Utbudet kan handla om utbildning inom användandet av IT-stöd i företag, bokföring, juridisk kännedom inom specifika företagsområden, försäkringsfrågor etc.

Satsningen inom det nya matlandet ska medverka till att företag verksamma inom småskalig förädling av mat samt matturism ges möjlighet till stöttning inom företagsutveckling. Stöttningen kan dels avse produktutveckling och marknadsföring eller i rollen som företagare. Prioriterat är att nå positiv utveckling i lönsamhet och inom miljöområdet. Satsningar på samverkanslösningar mellan verksamheter inom mat och turism för att nå winwin-effekter, logistik och andra former av nätverk anses därför som viktiga. För att skapa möjligheter till möten och vidareutveckling ska tillkomst av en webbportal/virtuellt resurscentrum prioriteras. I det nya matlandet är dagens ungdomar den grupp som ska föra landet vidare, med det i sikte kommer rådgivningscheckar för målgruppen att marknadsföras.

En deltagaravgift krävs för aktiviteter inom projektstöd som söks från Länsstyrelsen.

Stöd som söks för att delta i en enskild kurs kan beviljas med 80 % av stödberättigande kostnader dock högst 15 000 kr per person och år.

Kompetens- och informationsinsatser för förberedelse och genomförande av lokala utvecklingsstrategier (åtgärd 341)

I Uppsala län har fyra Leader områden startats. De är Upplandsbygd, Norra Mäljarstranden, Nedre Dalälven och Utveckla Roslagen och Stockholms skärgård och därmed är hela Uppsala län geografiska yta täckt av Leader områden.

Axel 4 Lokal förankring, inflytande och samarbete - Leader

Som nämndes ovan så har fyra Leader områden startats i Uppsala län

Länsstyrelsen i Uppsala ska arbeta för att Leader verksamheterna fungerar tillfredställande. Framförallt ska det finnas ett kontinuerligt samarbete med Leaderområdet Upplandsbygd då Länsstyrelsen i Uppsala administrerar det området.

1. Upplandsbygd
2. Norra Mäljarstranden
3. Nedre Dalälven
4. Utveckla Roslagen och Stockholms skärgård

Samband mellan genomförandestrategi för landsbygdsprogrammet och andra närliggande regionala strategier och program

I de regionala planerna skrivs mycket om utvecklingen av regionen. Europeiska socialfonden (ESF) vill skapa förutsättningar för att utveckla människan i det lokala sammanhanget. I planen för ESF konstateras att socialfonden kan användas för kompetensutveckling av arbetslösa på landsbygden, samt för andra arbetslösa som vill arbeta på landet.

Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) har till uppgift att stärka den ekonomiska och sociala sammanhållningen i EU genom att utjämna regionala skillnader. Båda dessa program har tydliga kopplingar till Landsbygdsstrategin. Bland annat kommer vi tillsammans med länet Regionförbund anordna ett seminarium under hösten 2008 för att lyfta fram ”Goda exempel” på EU-projekt och visa på den konkreta nyttan i länet.

Länsstyrelsen i Uppsala län har på uppmaning av regeringen utarbetat en regionala klimat- och energistrategi för länet. Syftet är att minska klimatförändringarna, främja energiomställningen, öka andelen förnybar energi samt främja energieffektivisering och effektivare transportsystem.

”Uppländsk drivkraft” (RUPEN) är Uppsala läns regionala utvecklingsprogrammet och vad gäller projektansökningar förs en dialog med Regionförbundet innan beslut tas.

Länsstyrelsen arbetar för att både Landsbygdsprogrammet och Klimat- och energistrategin harmoniseras. Ett exempel är att det kommer att tillsättas

personella resurser som arbetar med klimat och energifrågorna inom den gröna näringen utifrån länets klimat- och energistrategi.

Samordning, förankringsprocess och partnerskap

Partnerskapet som i länet är öppet för alla aktörer kommer endast träffas när stora revideringar av programmet ska ske. Målgrupperna är så många att få känner sig nöjda efter mötet. Vi har därför beslutat på vårt senaste partnerskapsmöte att etablera temagrupper istället. Grupperna (som är öppna för alla) ska ha som syfte att vara med och utforma arbetet i länet exempelvis genom att vara med och prioritera inriktning inför en upphandling, vara ett bollplank i vissa specifika projektansökningar eller att vara med och arrangera seminarier inom området. Partnerskapet beslutade följande grupper: Bredband, Energi, Små bygder (service, byutveckling), Måltiden-Boende-Turism-Kulturarv, Primärproduktion och Hästföretagande.

Många av ansökningarna om stöd från landsbygdsprogrammet kommer ifrån målgrupper vilka är gemensamma för olika typer av stöd utanför landsbygdsprogrammet och detta kräver en avstämning med andra stödgivare.

Internt inom Länsstyrelsen har det bildats olika arbetsgrupper för olika sakfrågor exempelvis Greppa Näringen och vattenstatus som träffas kontinuerligt och arbetar utifrån samma strategi.

Länsstyrelsen kommer att i möjligaste mån att hjälpa de sökanden som behöver råd och tips vart de ska söka medfinansiering till projekten.

Uppföljning och indikatorer

Länet väljer att använda sig av samma indikatorer som angivits i det nationella programmet. I de fall indikatorerna uttrycks i olika volymmått gäller de volymer som rent matematiskt kan beskrivas som länets andelar av rikets siffror.

Budget och beslutade medel mellan axlar och åtgärder

Axel	Åtgärd	åtg kod	Tilldelad budget	Beslutat ³	Under handläggning ³	Tillgängligt för beslut	Beslutat i %
AXEL1	Kompetensutveckling Axel 1	111	18 660 000 kr	17 050 937 kr	300 000 kr	1 609 063 kr	91,40%
AXEL1	Kompetensutveckling Axel 1 MATLANDET	111	2 088 000 kr	1 225 778 kr	4 768 kr	862 222 kr	58,70%
AXEL1	Kompetensutveckling Axel1 MODULERING	111	6 689 000 kr	6 556 215 kr	0 kr	132 785 kr	98,00%
AXEL1	Startstöd	112	9 250 000 kr	9 250 000 kr	0 kr	0 kr	100,00%
AXEL1	Modernisering av jordbruksföretag	121	75 701 163 kr	38 797 001 kr	86 885 kr	36 904 162 kr	51,30%
AXEL1	Modernisering av jordbruksföretag MJÖLK	121	6 719 000 kr	4 151 108 kr	273 360 kr	2 567 892 kr	61,80%
Axel 1	Modernisering av jordbruksföretag MODULERING	121	7 567 000 kr	2 136 696 kr	1 180 995 kr	5 430 304 kr	28,20%
AXEL1	Förädlingsstöd	123	10 187 692 kr	7 913 560 kr	2 968 476 kr	2 274 132 kr	77,70%
	Summa axel 1		136 861 855 kr	87 081 295 kr	4 814 484 kr	49 780 560 kr	63,63%
AXEL2	Miljöersättning	214	17 043 000 kr	4 207 630 kr	76 123 kr	12 759 247 kr	24,69%
AXEL2	Miljöinvest (utvald miljö)	216	38 361 000 kr	9 362 478 kr	0 kr	28 998 522 kr	24,41%
AXEL2	(Ådelöv)	227	Fördelas av Skogsstyrelsen				
AXEL2	(Skogl m-fald	227	Fördelas av Skogsstyrelsen				
	Summa axel 2		55 404 000 kr	13 570 108 kr	76 123 kr	41 757 769 kr	24,49%
AXEL3	Diversifiering	311	11 122 496 kr	10 285 527 kr	528 000 kr	836 969 kr	92,50%
AXEL3	Mikroföretag	312	15 942 953 kr	13 844 226 kr	1 449 899 kr	2 098 727 kr	86,80%
AXEL3	Turism	313	11 939 859 kr	10 547 766 kr	1 816 046 kr	1 392 092 kr	88,30%
AXEL3	Service	321	4 227 668 kr	4 225 824 kr	0 kr	1 844 kr	99,90%
AXEL3	Service BREDBAND	321	13 393 500 kr	450 000 kr	0 kr	12 943 500 kr	3,40%
AXEL3	Byutveckling	322	6 455 766 kr	6 455 765 kr	0 kr	0 kr	100,00%
AXEL3	Natur och kulturarv	323	2 456 187 kr	1 803 071 kr	0 kr	653 116 kr	73,40%
AXEL3	Kompetensutveckling Axel 3	331	18 660 000 kr	17 050 937 kr	300 000 kr	1 609 063 kr	91,40%
AXEL3	Kompetensutveckling Axel3 MATLANDET	331	878 000 kr	523 525 kr	168 000 kr	354 475 kr	30,20%
AXEL3	Info insatser Leader	341	396 981 kr	396 854 kr		127 kr	100,00%
	Summa axel 3		85 473 410 kr	65 583 495 kr	4 261 945 kr	19 889 913 kr	76,73%
Axel4	Leader Upplandsbygd						
AXEL4	Leader drift	431	7 356 389 kr	5 446 367 kr	0 kr	1 910 022 kr	74,00%

³ Avser februari 2012

AXEL4	Leader 1 Konkurrens jord o skog	411	1 118 887 kr	1 118 887 kr	0 kr	0 kr	100,00%
AXEL4	Leader 2 Miljö o landskap	412	3 678 195 kr	3 076 428 kr	0 kr	601 767 kr	83,60%
AXEL4	Leader 3 Livskvalitet o diversifiering	413	20 950 280 kr	18 594 709 kr	0 kr	2 355 571 kr	88,80%
AXEL4	Leader Samarbete Lag	421	3 678 195 kr	496 090 kr		3 182 105 kr	13,50%
	Summa axel 4		36 781 946 kr	28 732 481 kr	0 kr	8 049 465 kr	78,12%
	Summa totalt		314 521 211 kr	194 967 379 kr	9 152 552 kr	119 477 707 kr	61,99%

Informationsåtgärder

Förutom de vanliga informationskanalerna som Länsstyrelsen har (Gröna Bladet, hemsidan etc.) planeras en särskild informationskampanj för de geografiska områden i länet där landsbygdsprogrammets möjligheter verkar vara okända eller till branscher eller målgrupper där Länsstyrelsen saknar ansökningar ifrån.

Skogsstyrelsens mål med sin kommunikation kring de delar av Landsbygdsprogrammet som myndigheten ansvarar för, är att tillhandahålla bra information för att mottagarna ska se vilka möjligheter de har och förstå hur de ska gå tillväga för att utnyttja möjligheterna i Landsbygdsprogrammet. Informationen ska leda till att målgruppen kan göra kompletta ansökningar som lämnas in i tid. Den övergripande strategin för kommunikationsarbetet innebär bland annat:

- Använda Skogsstyrelsens utarbetade och befintliga kanaler så långt som möjligt, bland annat webben och tidningen SkogsEko
- Samordna informationen med övrig stödinformation på Jordbruksverket i såväl utformning som tid
- Använda samarbetspartners som förmedlare av information, främst Jordbruksverket, Landsbygdsnätverket, Leaderområdena och Länsstyrelsen

SWOT-analys

Styrkor
<ul style="list-style-type: none"> • Relativt god företagsstruktur i hela länet. • Närhet till en stor marknad, företag m.fl. • Länet har under lång tid haft en positiv befolkningstillväxt och erbjuder, på många platser, ett attraktivt boende. • Till landsbygden har flyttat nya kategorier av människor som investerar och startar nya verksamheter. • Tillgång till flygplatser och Upptåget • Odlingskunniga människor med utländskbakgrund. • Länets yta täckt med Leaderområden • Verkstadsklustret i länets norra del har en internationellt sett stark ställning. • Kunskapsmassan hos två universitet • Mångfald av mindre besöksmål och sevärdheter. • Närhet till stad, sjöar, skog, odlingslandskap, kust och skärgård. • Lerjordarna läcker inte mycket och skogsmarken består till stora delar av kalkrik mineraljord vilken ger skydd mot försurning. • Högvakastande jordar i stora delar av länet ger förutsättningar för ett konkurrenskraftigt jord och skogsbruksföretagande. • Närheten till skogsindustrier samt den starkt framväxande skogsbränslemarknaden med många biobränsleeldade värmeverk i Mälardalen. • Höga natur-, kultur- och historiska värden.
Svagheter
<ul style="list-style-type: none"> • Uppland är ett svagt varumärke. • Svårt för äldre och unga att hitta alternativa boenden i sin hembygd. • Mycket bristande bredbandstäckning i många delar av området, även telefonnätet har brister. • Begränsat utbud av fritidsaktiviteter för ungdomar. • Samordning och helhetssyn på turistutbudet mellan stad och land saknas (fler attraktiva produkter och paket). • Högt kostnadsläge och höga markpriser. • Många starka särintressen och brist på samverkan. • Servicenoderna i form av landsbygdsaffärer/lanthandlare blir allt färre. • Sämre kommunikationer och utbud av sysselsättningstillfällen i den norra delen. • Ogynnsam demografi, särskilt i områdets norra del, leder till samhällsekonomi i obalans. • Nyföretagandet är internationellt sett lågt. • Svag integration av personer med utländsk bakgrund. • Dålig tillgänglighet av lokala varor (få förädlade företag, brist på information och dåligt utvecklad distribution). • Utnyttjandet av skogens produktionspotential är låg.

Möjligheter

- Uppsala län erbjuder Sverige i miniatyr – allt utom fjällen.
- Närheten till Sveriges största marknad ger stora möjligheter till kompletterande verksamheter.
- Närheten till två universitet vars kunskapsmassa kan utvecklas för att stärka utvecklingen på landsbygden.
- Närheten till andra företagare, alltifrån traditionell industri till modern bioteknik, ger goda förutsättningar för att knyta kontakter och få nya idéer.
- Skogsbrukets närhet till skogsindustrier samt den starkt framväxande skogsbränslemarknaden.
- Starka nätverk och förmågan att tänka annorlunda skapar goda förutsättningar för utveckling (t.ex. Upplandsbonden).
- Ökat fokus/intresse för närproducerad mat med ett tydligt lokalt ursprung.
- Stor variation av natur- och kulturmiljövärden, i flera fall av hög internationell klass.
- Paketera och marknadsföra boende, mat och upplevelser t ex genom branding och ”storytelling”.
- Uppmuntra internationella samarbeten och kontakter.
- Ta tillvara på lokalt biobränsle och skapa nya energilösningar
- Entreprenörskap i skolan i samarbete med näringslivet.

Hot

- Jantelagen.
- Brist på betesdjur för att hålla alla betesmarker hävdade.
- Brist på arbetskraft både för skogsvård och skogliga maskinförare.
- I delar av länet mindre goda odlingsförutsättningar, gleshet och längre avstånd.
- I vissa delar av området finns konkurrens om marken för bland annat bebyggelse och infrastruktur, vilket leder till höga markpriser som kan försvåra expansionsmöjligheterna.
- Ett ökande antal stora företag flyttar söderut för att komma närmare Europa.
- Konkurrens från låglöneländer kan ställa till problem för industrin.
- Brist på entreprenörer inom ex. turism.
- Bristen på billiga bostäder till äldre och unga på landsbygden.

